

Читати Шевченка

Світлана МАСЛОВСЬКА,
заступник голови Чернівецького ОО ВУТ
“Просвіта”

Вічний, як народ, — так називають нашого Кобзаря, Просвітителя, Пророка. У багатьох країнах світу на його честь споруджено пам'ятники й меморіали. Днями Тарас Шевченко прийшов і до села Веренчанка Заставнівського району Чернівецької області — одного з найбільших населених пунктів Буковини. Зворушливою та величною поетично-музичною композицією “Думи мої, думи” урочистості відкрили талановиті та обдаровані старшокласники й вчителі тамтешньої школи (директор Ю. Кривак, організатори свята — вчителі О. Петруссяк, В. Народова, Н. Смаглій, Н. Кравчук, Ю. Вакарчук, музоператор Л. Німачук). Головна пісня нашої держави “Ще не вмерла...” звучить як заклик до єдності всіх поколінь.

Ведучі В. Ганевич та Н. Васкан сповістили про велич події — зведенням монумента Патріархові нашої словесності. Голова села В. Бойчук привітав учасників зібрання з відкриттям пам'ятника (скульптор Володимир Римар, архітектор Віктор Ткач) та подякував усім, хто причетний до його зведення. Почесне право зняти полотнище надали учаснику бойових дій на сході України Р. Закраєвському (із сином Артемом) та вихованці дитячої установи В. Рокитянській (із мамою Іванною). Живі квіти до меморіалу поклали представники обласної та районної влади, “Просвіти” Буковини, Веренчанської сільради та школи, громадськості краю, району, села. Урочисто освятив величну скульптуру Архієпископ Чернівецький і Кіцманський УПЦ КП владика Онуфрій, а співслужили йому священники храмів Заставнівщини.

Ініціатор та організатор спорудження меморіалу, автор цієї публікації С. Масловська привітала всіх із урочистою подією, приуроченою до 150-річчя Товариства “Просвіта”, вручила меценатам та активістам “Кобзарі” як оберіг і стимул на подальші добрі справи.

З благословенною подією веренчанців вітали та вручили почесні грамоти найактивнішим уболівальникам за спорудження монумента заступник голови Чернівецької облради В. Мельничук, голова Заставнівської РДА Ю. Кітар, голова обласної “Просвіти” О. Савчук, його заступник І. Дерда, кандидат філологічних наук В. Костик, голова Чернівецької організації “Союз українок” Л. Бережан і почесний голова О. Попелюк, почесний мешканець с. Веренчанка, поет-післяр В. Фісюк.

Поезію і музичні композиції дарували учні школи та народний фольклорний колектив “Кумоньки” (керівник М. Костик). Прикрасили монумент картини-вишиванки лауреата премії ім. М. Івасюка М. Машкур.

Завершилося дійство виконанням просвітницького гімну “Боже великий, єдиний” за участю церковного хору храму Пресвятої Покрови УПЦ КП с. Веренчанка та учасників зібрання.

Головний меседж заходу — освячується Шевченковим словом, причащати-ся рідною історією і на ній зростати.

ПОДІЇ, ФАКТИ,
КОМЕНТАРІ

2

ОСАННА ГЕРОЯМ

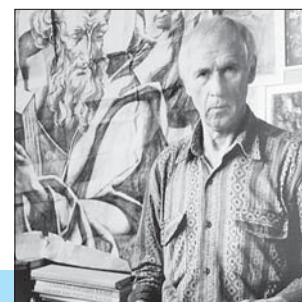
7

ЧИТАЦЬКЕ ВІЧЕ

8-9

ХРАМ ВЕЛИКОГО
ТВОРЦЯ

12

АРТ-КАЛЕЙДОСКОП

14-15

«Я вірю і сподіваюся...»

Сьогодні в цьому скромному, привітному чоловікові, нашому колезі-просвітянину мало хто може побачити одного з активних учасників національно-визвольних змагань кінця ХХ століття. Його діяльність проходила у підпіллі. І це не перебільшення, бо ту роботу, яку Михайло Сопівник виконував для РУХу й інших демократичних організацій, на той час була потрібною й небезпечною.

лій і читає листівку, яку друкували увечері. В цей час заходить у кімнату “шеф” із КДБ, який опікував РУХ (гласно). Бачачи в Анатолія листівку, запитує: “Откуда?” Той відповідає, не розгубившись: “У метро “Арсенальна” при вході дали”. “Шеф” відкриває дипломат, дістає з нього листівку, звіряє та й каже: “А я отримав у метро “Крещатик”. Одного виробництва. Но ничего, мы имеем сведения, кто их печатает. Найдем и где печатают. А что это у вас фарбой пахнет?” Анатолій не розгубився: “А це хлопці через стінку ремонт приміщення розпочали”. Він оглянув підозріло приміщення, сховав свою листівку в дипломат і вийшов.

Увечері дружина Надія і каже: “Михайле, будь обережним, бо сьогодні в Кабміні (вона там працювала в амбулаторії) був переполох з цими листівками. Вони думають, що це робота Дмитра Поїзда (кандидат у депутати від Демблоку. — Авт.). Приходив на процедури знервований Пехота, міністр Кабміну і сказав, що ще день-два і вони виявлять цю підпільну друкарню і Поїзду буде непереливки”.

Так і вдруге ми були помилувані Божою ласкою від біди. Знову змінили адресу. Цього разу ми розмістились у будинку по вул. Ярославів вал, 32. Цей будинок Виробничий комбінат орендував. З будинку вже відселялись мешканці. Низка квартир уже були вільними, і туди перебрався кооператив “Либідь”, а підпільну майстерню Анатолій Некецький розмістив аж на горищі цього дому.

Тут ми вже ризикували менше, бо можна було більш легально, прикриваючись роботою кооперативу, і форму зробити, і відвідувачів прийняти. Тут нас застав серпень 1991 року і події ГКЧП.

На той час ми вже мали більшій контакт з рухівцями, з Сергієм Одаричем, Миколою Поровським, Богданом Тернопільським, Михайлом Ратушним і безпосередньо з Михайлом Горинем. Багато робили для УНА-УНСО, інших демократичних осередків і організацій.

Велику роботу провели під час підготовки виборів Президента України і референдуму за Незалежність України у грудні 1991 року. Друкували багато агітаційних матеріалів: листівки, афіш, буклетів, наклейок, запрошень на різні заходи і т. ін. Усе це виготовляв кооператив “Либідь”, а більш критичні матеріали друкувались все ще підпільно.

— **Пане Михайле, а коли Ви вийшли з “підпілля”?**

— Якщо жартома, то тільки напередодні 20-ї річниці РУХу, розказавши про це вперше на українському радіо в інтерв'ю з Олексієм

Гавришем. Ця передача вийшла в ефір на Всесвітній службі українського радіо і мала кілька повторів.

Якось, п'ятнадцять років тому, розмовляючи в “Просвіті” з Михайлом Горинем у присутності Павла Мовчана, кажу: “Пане Михайле! Коли Ви мене виведете з підпілля на світ Божий?”. А він: “Не поспішайте, друже Михайле, бо фактично ми ще не маємо справді Незалежної України. Якщо по Вас не прийшли сьогодні серед ночі, то це ще не значить, що усі матеріали, які є в СБУ на Вас, уже закриті...”

— **Пане Михайле, як людина, яка весь час була в гуці тих подій, як би Ви оцінили роль і місце РУХу в становленні нинішньої України? Чи все ми зробили так, як того вимагала політична ситуація?**

— Виникнення Товариства “Просвіта” ім. Тараса Шевченка, РУХу — потреба часу, яку вчасно відчула частина мислячої української інтелігенції, насамперед письменницька еліта, як-от Дмитро Павличко, Іван Драч, В'ячеслав Брюховецький, Павло Мовчан, Роман Іванчук та інші. Дуже важлива роль і заслуга в цьому шістдесятників: В'ячеслава Чорновола, братів Горинів, Левка Лук'яненка, Василя Овсієнка, Євгена Сверстюка і сотень інших в'язнів сумління. Це вони стояли біля витоків РУХу.

Виникнення РУХу, його становлення і діяльність допомогли розгойдати прогнилий комуністичний режим, аж до його повалення 1991 року і проголошення Незалежності України. В усіх подіях, що привели до утворення нашої Незалежної держави, вимріяної століттями і скропленої кров'ю борців за волю України, роль РУХу як рушійної сили важко переоцінити.

А щодо втрат, то головним є те, що ми, рухівці, припустились кількох ключових організаційних, кадрових і політичних помилок. Зокрема, на III Великих зборах РУХу у жовтні 1990 року замість одного голови обрали тріумвірат; на виборах Президента України 1991 року замість одного кандидата висунули аж трьох: В'ячеслава Чорновола, Левка Лук'яненка, Ігоря Юхновського. Комуністи пішли одним кандидатом, і Леонід Кравчук виграв.

Ми не скористались зверненням Президента України Л. Кравчука до Рухівської партії щодо побудови України на рухівській програмі. Рух проголосив так звану “конструктивну опозицію”. Обсадивши Президента рухівським оточенням, ми б самі не допустили багатьох помилок, і Кравчука не дозволили б.

Та, мабуть, минулі гіркі уроки не для українських політиків-демократів. На всі наступні вибори і Президента України, і до Верховної Ради наші демократичні сили шли десятками партій та блоків і тому завжди програвали. І в результаті привели до влади на посаду Президента України рецидивіста Януковича, а у Верховну Раду — ворожу до України Партію регіонів. Чи стане це уроком для українських партій на наступних виборах до Верховної Ради? Сподіваюся тільки на здоровий глузд українського народу. Нам, свідомим українцям, треба бути такими ж суспільно і політично активними, як 28 років тому.

А я вірю, сподіваюся і все одно працюватиму на краще майбутнє України.

Спілкувався
Микола ЦИМБАЛУК

— **Прийдешній 2019 рік обіцяє бути щедрим на політичні події. Одна з них — відзначення 30-річчя створення Народного руху України. Ви один із учасників визвольних змагань за українську незалежність кінця 1980-х—початку 1990-х. Розкажіть, як для Вас усе починалося?**

— 11 лютого 1988 року — відбулася установча конференція Товариства української мови ім. Тараса Шевченка. Делегатом конференції я не був, але уже через кілька днів композитор Олександр Білаш у розмові зі мною в Спілці композиторів України, де я тоді працював директором Виробничого комбінату Музичного фонду ССРСР при СКУ, просив мене сприяти у роботі створеного Товариства, головою якого був його друг Дмитро Павличко.

У системі комбінату був друкарський цех, де друкували нотний папір (партитурний і клавірний) для всіх республіканських спілок композиторів і музичних складів Києва й України. В невеликих обсягах — музичні твори композиторів України.

З Юрієм Огульчанським, відповідальним секретарем Товариства, ми домовилися про допомогу в друкуванні різної поліграфічної продукції. Згодом став членом Товариства української мови. Там зустрів свого доброго приятеля Анатолія Колошу, якого обрали головою Ватутінського районного товариства. І саме Анатолій залучив мене до співпраці з РУХом. Він познайомив мене з Михайлом Горинем, на той час головою секретаріату РУХу. Горинь, дізнавшись, що у мене є можливість друкувати поліграфічну продукцію не лише класичним, офсетним способом, а й трафаретним (тобто шовкодрук), вигукнув: “Друже! Польська “Солидарність” на шовкодруці зробила всю свою революцію! Ми не маємо своїх ЗМІ, але вже зараз нам потрібні листівки, плакати. Тож на вас покладаємо великі надії. Працюватимете у підпіллі”.

— **Як часто і що доводилося Вам друкувати?**

— Всю роботу з друкування пропагандистських матеріалів організували і вели у двох напрямках: офіційних замовлень і таємних. ТУМ ім. Шевченка, яке пізніше було перейменоване на “Просвіту”, мало статус юридичної особи. За наявності тих чи тих матеріалів і дозволу Головліту (цензури) просвітянські замовлення виконували на комбінаті. З рухівськими було набагато складніше, бо організація тоді ще не мала реєстрації. Та й матеріали були такого політичного змісту, що жодна друкарня не отримала б дозволу на їх друк. Так що весь 1989-й і 1990-й я друкував такі матеріали підпільно.

У жовтні 1988 року при комбінаті ми організували видавничо-поліграфічний кооператив “Либідь”, який де-юре ще й нині існує. Ось тут і друкували левову частку рухівських замовлень.

Особливо багато роботи було напередодні підготовки до Установчих зборів РУХу, які відбулися 8—10 вересня 1989-го, а також виборів до Верховної Ради тоді ще УРСР. Всі агітаційні матеріали і програми кандидатів від Демблоку друкували ми. Якесь частину замовлень ішла через “Просвіту”. Цим опікувався Олександр Мазур, помічник голови Товариства.

Усю відповідальність (адміністративну і кримінальну) я брав на себе. І не тому, що був таким

безстрашним, а тому, що був відповідальним перед сім'єю і друзями. Бо нерідко друкували такі матеріали, за які можна було “загриміти” на роки 10 і не менше.

— **Як Ви уникли переслідувань з боку комуністичного режиму і не “загриміли” за ґрати?**

— Не все було так гладко. Зі мною були серйозні розмови у райкомі партії, поки я був її членом. Під час студентського голодування я вийшов з компартії. У райкомі, в КГБ допитувалися: “Навіщо друкуєте замовлення “Просвіти” і “РУХу”? Але ж я фактично нічого не порушував. На замовних матеріалах стоїть гриф Головліта, офіційна оплата через банк. Тоді почалися перевірки фінансових органів, народного контролю, міліції, прокуратури.

1989 року була спроба зняти мене з посади директора після Установчого з'їзду РУХу за надумане фінансове порушення — виплату матеріальної допомоги трирічної давності працівникам комбінату на дітей після аварії на Чорнобильській АЕС. Хоча це були гроші не державні, а зароблені колективом. За таке “страшне” порушення народний контроль Ленінського району м. Києва оголосив мені сувору догану і наклав грошове стягнення у розмірі трьох окладів.

Були й інші спроби тиску на мене, наприклад, компрометація. Неодноразово намагалися занести в наш цех чужу друковану продукцію, і тут же “наліт” ОБХСС. Усі члени колективу це розуміли, слідували і вчасно вилучали підкинуті матеріали. Ось у таких умовах ми працювали. А щодо можливості “загриміти”, то було

два таких курйозних випадки, але Бог милував.

— **А детальніше можна про ці “курйози”?**

— Під час студентського голодування друкували різні гострі матеріали з критикою уряду і влади. Відбувалися страйки підприємств. У Києві організували потужну маніфестацію трудових колективів різних організацій і підприємств з усієї України. Колектив комбінату теж вийшов на цю маніфестацію під жовто-блакитним прапором.

Якось ми з Анатолієм Колошою, закінчивши друкування і забравши пачки агітаційних матеріалів, виходимо з майстерні на вулицю Ярославів вал. Дивимось, метрів за 6-7 від нас пройшли омонівці. Вони нас не побачили, а ми, не розгубившись, повернулися назад у будинок. Отак і розійшлися з бідою. Була уже десь 11 година вечора. Ми квапились, щоб занести продукцію на Майдан у штаб наметового містечка. Так затримка в цеху врятувала нас від арешту.

Після цього випадку ми змінили місце друкування компрометуючих матеріалів, переїхавши на Музейний провулок, 8. Цей будинок був на той час революційним штабом. Офіційно його орендувало Товариство “Просвіта”, там був РУХ, УНА-УНСО та інші демократичні організації.

Отже, після друку продукцію ховали в приміщенні, а форму і все начиння забирали з собою. Зранку приходив А. Колоша, відносив продукцію в РУХ, де її розбирали хлопці-кур'єри і розповсюджували її серед людей.

Але в один із ранків, віддавши наклад у РУХ, сидить пан Анато-

Згасла ще одна «свічка життя»...

28 вересня 2018 р. відійшов у вічність письменник, публіцист, знаний в Україні і світі видавець, директор видавництва “Веселка” Ярема Петрович Гоян.

Лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка (1993), літературних премій імені Ярослава Галана, Олени Пчілки, Марка Черемшини, Василя Стефаника, Івана Огієнка, заслужений діяч мистецтв України.

Він народився 11 липня 1940 року у с. Долішне Залуччя (або, як його ще здавна називають, Залуччя над Черемошем), що біля стародавнього Снятина. 1956 року закінчив Снятинську середню школу. 1964 року — факультет журналістики Львівського національного (тоді державного) університету імені Івана Франка.

Ще до навчання в університеті Ярема Гоян починає працювати як журналіст, спершу в районній газеті “Колгоспник” (тепер “Голос Покуття”), пізніше у газетах “Ленінська молодь” і “Вільна Україна”, а з 1967 року спочатку кореспондентом, потім старшим кореспондентом, а пізніше — завідувачем відділу культури газети “Радянська Україна”.

З 1987 року — головний редактор, а тоді директор видавництва дитячої літератури “Веселка”.

Ярема Гоян — автор книжок нарисів, повістей та оповідань “Моршин” (1973), “Рушники” (1975), “Немирів” (1977), “Славичі” (1979), “Львівщина” (1982), “Вогні яворові” (1984), “Перстень Верховинця” (1989), “Таємниці Лесикової скрипки” (1992), “Воскреснемо!” (2000), “Присвята” (2001), “Василь Касіян. Автопортрет” (2004), “Василь Касіян. Пророк” (2006), “Воскресни, мамо!” (Доля Тарасового “Букваря”, 2006), “Світло з неба” (2008), літературних портретів “Дорога” (літературний портрет Василя Стефаника, 2005), “Портрет” (літературний портрет Маркіяна Шашкевича, 2007). Окремо слід згадати книгу-есе “Маєстро” (2005) — про Миколу Колесу.

“Opus magnum” і “Лебедина пісня” Яреми Гояна — фундаментальна тритомова публікація про Маркіяна Шашкевича (2017), зокрема про його “Читанку для діточок”, де перша книга: Маркіян Шашкевич. Читанка для діточок (оригінальний текст), друга книга: Маркіян Шашкевич. Читанка для діточок (адаптований текст) і третя книга: Ярема Гоян. Маркіян Шашкевич. Апостол Духа. Портрет.

Це трикнижка “Шашкевичіани” — унікальне видання, в якому Ярема Гоян зберіг дух, поетику, лексику Маркіяна Шашкевича, фонетичні та морфологічні особливості його галицького мовлення, діалектичну лексику, характерні образні звороти галицького краю, зріднивши з материком сучасної української мови.

Ярема Гоян, незважаючи на вік, дуже активно працював над тим матеріалом, був цілковито перейнятим ідеєю цього видання. Головне мотто і спонунка до праці: “Науку належить подавати солодкими, з матірних грудей виссаними, рідними словами і рідною складнею, бо тільки в той спосіб можна досягнути мету, для якої призначена читанка”.

Можна з переконаністю ствердити, що саме праця над цим унікальним для української культури матеріалом тримала Ярему Гояна при житті останніми роками.

Для нього було важливим, що ота “Читанка для діточок” була першим у Західній Україні підручником українською мовою. Тут важливо й те, що це видання ілюстроване гравюрами видатного українського художника-графіка Василя Касіяна, рідного брата матері Яреми Гояна Олени Касіян. У такий спосіб історія української культури останніх століть у цій книзі постає багатопластово: Василь Касіян, перший лауреат Шевченківської премії в галузі образотворчого мистецтва, зображав особистостей національного культуротворення візуально, закладаючи у свої картини елементи їхньої духовності, натомість Ярема Гоян сягнув до духовності мовленнєвої, до “з матірних грудей виссаних, рідних слів”, щоби передати образи отих колишніх і нинішніх (як ото Микола Колеса) особистостей українського культуротворення...

Невсипущий подвижник і видавець дитячої книги, будівничий у царині духовності, оборонець рідної мови, талановитий письменник Ярема Петрович Гоян вів і значну громадську роботу. Багато років очолював журі літературних премій імені Лесі Українки та імені Олени Пчілки, заснованої видавництвом “Веселка” 1991 року, був членом журі премії Івана Огієнка, член Ради Національної спілки письменників України і Центрального правління Всеукраїнського товариства “Просвіта” імені Т. Шевченка.

За вагомих особистий внесок у розвиток книговидавництва і поліграфії та з нагоди 1000-ліття літописання і книжкової справи в Україні Яремі Гоянові присвоєно почесне звання “Заслужений діяч мистецтв України”.

Вчена рада Української Академії друкарства 1999 року присвоїла ступінь “Почесного доктора” з врученням Диплома № 1.

За просвітницьку і благодійну діяльність та за збірники есеїв “Присвята” і “Воскреснемо!” Ярема Гоян став лауреатом премії імені Івана Огієнка.

Sit tibi terra levis — нехай українська земля буде йому легкою.

Нехай Господь Бог прийме Його у Свої батьківські обійми! Нехай земля Йому буде пухом, а душі — Царство Небесне!

Мирослав ТРОФИМЧУК

Пам’яті Яреми Гояна

Відходить покоління,
народжене війною.
Обвуглене. Обпечене.
Покрите свиною.
Воно шинелі батьківські
тоді на себе міряло.
Долало всякі опори.
І в світлі й добре вірило.
Лишилося романтиком.
І мрійником запеклим.
Змінилася довколишність.
Нове з’явилося пекло.
А хлопці, як звичайно,
своїм зятятим настроєм
у просторі не губляться.
І повносило здрастують.
Ламало їх вітрищами.
Згинало геть додолу.
Були у долях тріщини.
І гіркота від болю.
Лишилися змужнілими.
Романтиками мрійними.
Трудовниками вмилими.
І друзями надійними.
Відходить покоління,
народжене війною.
Обвуглене. Обпечене.
Пошарпане судьбою.
Та в душах з Україною.
З її промінням сонячним.
І з почуттям синівським
і т а м її боронячи...

Василь КЛІЧАК
1 жовтня 2018

Прощай, Побратиме!

Всеукраїнське товариство “Просвіта” імені Т. Г. Шевченка, Центральне правління Товариства, просвітянський тижневик “Слово Просвіти” з сумом сповіщають, що 28 вересня 2018 року завершився земний шлях нашого побратима просвітянина, члена Центрального правління і Головної ради Товариства, члена редколегії та постійного автора газети “Слово Просвіти” відомого письменника і видавця, лауреата Шевченківської премії **Яреми Петровича Гояна**.

Ярема Гоян був потомственным просвітянином, зроставав і виховувався в родині, яка тісно пов’язана з розвитком просвітницького руху на Галичині. Тому з перших днів відродження товариства “Просвіта” імені Т. Г. Шевченка долучився до його роз-

витку і становлення, організації просвітянських видань, постійно обирався громадою до керівних органів всеукраїнської організації.

Його знання, ерудиція, організаторські здібності, дружня підтримка, поради і внесок у громадську діяльність — не оціненні. Особливою активністю відзначався Ярема Петрович Гоян у просвітянській роботі з районними та сільськими бібліотеками, яким передавав десятки видань.

Він був сумлінним і совісним товаришем, добрим порадицею, людиною справді україноцентричною, послідовною і діяльною у своїй праці задля становлення незалежної України. Тому його відхід в інші світи — наша спільна втрата.

30 вересня Ярему Гояна по-

ховали на Байковому кладовищі у Києві.

Просвіт’яни висловлюють свій глибокий жаль родині і близьким покійного. Спочивайте з миром, Яремо Петровичу! Ми назавжди збережемо про Вас світлу пам’ять і продовжимо нашу спільну справу в ім’я наших попередників і сучасників на благо України.

Від імені ВУТ “Просвіта”
ім. Т. Г. Шевченка
Павло МОВЧАН,
Олександр ПОНОМАРІВ,
Іван ЮЩУК,
Любов ГОЛОТА,
Микола НЕСТЕРЧУК,
Василь КЛІЧАК,
Дмитро ЛОМАЧУК,
Володимир СЕМИСТЯГА,
Юрій ГАНДЗЮК,
Володимир КМЕТИК,
Леонід МУЖУК та інші

28 вересня 2018 року відійшов у вічність Ярема Петрович Гоян, відомий письменник, журналіст, мистецтвознавець, заслужений діяч мистецтв України, лауреат Національної премії України ім. Тараса Шевченка та багатьох інших премій, колишній директор Національного видавництва дитячої літератури “Веселка”, яким керував майже чверть

століття і разом з яким був до останніх днів життя.

Глибоко сумуємо разом з родиною.

Назавжди залишаться з нами його мудрі емоційні книжки, прекрасні пісні, добрі справи.

Вічна пам’ять!

Колектив
НВДЛ “Веселка”

Члени Комітету з Національної премії України імені Тараса Шевченка, працівники Секретаріату Комітету висловлюють співчуття рідним і близьким покійного. Пам’ять про Ярему Петровича Гояна назавжди залишиться в серцях кожного з нас, людей, які знали, поважали і цінували талант письменника і видавця, справжнього сина народу України.

Григорій ЖИБАК,
УІС

«Огонь запеклих не пече!»

Микола Міхновський — ідеолог українського націоналізму. Стояв біля його витоків на зорі Українського державотворення. Політичний і громадський діяч, адвокат, публіцист. Жив і горів Україною. Для України. Майже сто років від загадкової смерті, а вороги досі бояться його і чинять підступу. Тепер над його Пам'яттю.

Українська Інформаційна Служба звернулася до Романа Ковалю, громадського діяча, письменника, краєзнавця, президента Історичного клубу “Холодний Яр”, ініціатора відновлення пам'ятника Миколі Міхновському. Днями вандали знову пошкодили монумент. Удруге.

“Понад два роки, з часу першого дикого чину ворогів, пам'ятник був обезголовлений. І нікому не було до цього діла! Ані Президенту, ані Комітету Верховної Ради України з питань культури і духовності. Не згадали Міхновського і вшановуючи на державному рівні 100-річчя Української революції.

Завдяки небайдужим патріотам ми відновили могилу. Кам'яне погруддя витесав знаний скульптор Дмитро Бур'ян, який також

увіковічив Михайла Гаврилка, Степана Бандеру, Юрія Горліса-Горського. На початку вересня за участю представників українських громадсько-політичних сил під спів кобзаря Тараса Силенка ми знову відкрили монумент.

Тепер маємо новий злочин. На Байковому кладовищі заподіяне зло першими помітили вчителька та учні однієї зі шкіл Київщини, які приїхали вклонитися Міхновському. Але якщо спершу йшлося про мародерство (полювання на дорожочинний метал), то цей злочин — проти української

культури, здійснений ідейними ворогами Української держави, яких нині називають сепаратистами. То, може, на цю справу зверне увагу і Служба безпеки України?

Та хочу нагадати слова Тараса Шевченка: “Огонь запеклих не пече!” Уже в жовтні маємо за мету відновити пам'ятник Миколі Міхновському. Ймовірно, ще цього року видамо книжку про автора “Самостійної України” та проєкту Конституції. Прагнемо, аби перейменували на його честь одну з вулиць Борисполя”, — наголосив Роман Коваль.

Таємничість одного з найцікавіших поетів української та й європейської літератури успішно пізнавали за круглим столом у світлиці Народного Дому “Просвіти” вчителі української мови та літератури та старшокласники навчальних закладів Хмельницького.

Наталія СОЛОДКА,
відповідальний секретар Хмельницької міської “Просвіти”

Прожив Богдан-Ігор Антонич лише 28 років. Коротке його життя було сповнене наполегливою працею та кипучою творчістю. Окрім поезій, він готував рецензії, фейлетони, редагував журнали: написав лібрето опери “Довбуш”, роман “На другому березі”, що так і не був закінчений.

Про багатогранну творчість поета розповіли вчителі-експерти Тетяна Поліщук (ЗОШ № 25), Лариса Юзвак (НВК № 7), Наталія Левченко (ТБЛ), Юлія Прохницька (СЗОШ № 6), Віктор Швець (ЗОШ № 20), Володимир Рудницький (НВО № 28), Світлана Ілюсь (СЗОШ № 1), Олена Кайкіна (НВК № 10).

Богдан-Ігор Антонич — поетромантик, мислитель і філософ. Мотиви його творчості національні, соціальні; ставлення людини до Бога, космосу і природи; теми буття, народження, смерті...

Антонич намагається дійти до

«Таємничий сам для себе» До 110-річчя від дня народження Богдана-Ігоря Антонича

суті речей і явищ. Звідси постає поетова містика, відчуття вічності, про яке він пише: “Мабуть, мій дім не тут. Мабуть, аж за зорею”. Йому знамі хвилини, “коли це людину відвідує Бог”.

Голова Хмельницької міської “Просвіти” Зоя Діденко процитувала Івана Огієнка, який назвав його “соняшним поетом”, з Божої ласки, творцем соборних цінностей, поетом цілої України; а Іван Драч порівняв Богдана-Ігоря Антонича зі знаменитим іспанцем Федеріко Гарсія Лоркою.

Поезії Богдана-Ігоря Антонича читали старшокласники НВК № 10 Юлія Полець, Дмитро Шаргун, Ілля Ситніков, Любомир Маєвський, Дмитро Довбенко.

Насамкінець відбулась практична частина засідання, яку провела методист департаменту освіти та науки Світлана Новацька.

Всі учасники, поділившись на групи, виконали завдання: “Ваше бачення: У чому таємничість Богдана-Ігоря Антонича?”

Врятуймо «келію» Хоткевича!

31 грудня 2017 року минуло 140 років від дня народження Гната Хоткевича — видатного письменника, художника, бандуриста, інженера, театрального і громадського діяча. Шість найщасливіших, найплідніших років свого життя він провів на Гуцульщині.

У Криворівні досі збереглася хатина-“келія”, де він мешкав у той час і написав свій найкращий твір — повість “Камінна душа”, більшу частину “Гірських акварелей” і “Гуцульських образків”, п'єси для репертуару Гуцульського театру: “Гуцульський рік”, “Довбуш”, “Непросте”, “Практикований жовнір”.

Під час цьогорічної конференції “Гуцульський світ Гната Хоткевича”, за ініціативою Літературно-меморіального музею Івана Франка (с. Криворівня), Народного музею Гуцульського театру Гната Хоткевича (с. Краснолілля) та кафедри української літератури ім. акад. М. Возняка Львівського національного університету ім. І. Франка, на цій хатині, що перебуває у приватній власності мешканця с. Криворівня Процюка Миколи Юрійовича (його прадід дав прихисток Гнатові Мартинівичу), було встановлено й освячено меморіальну дошку Гнатові Хоткевичу.

Криворівнянці готові докластися до врятування будинку. Однак для його належної реконструкції необхідні значні кошти,

яких нема ні у власника хати, ні в місцевому бюджеті.

Звертаємося до Міністерства культури України з проханням про допомогу!

Цей будинок може стати меморіальним і водночас живим музеєм Гната Хоткевича, уособленням єдності сходу і заходу України. Тут з новими творами й дослідженнями про Гуцульщину та Гната Хоткевича зможуть звітувати письменники, художники та науковці.

Вчинімо добру справу! Ця хатина — ще одне місце “сили духа” української культури. Не занедаймо його!

Літературно-меморіальний музей Івана Франка у селі Криворівня; Народний музей Гуцульського театру Гната Хоткевича в селі Краснолілля; кафедра української літератури ім. акад. М. Возняка Львівського національного університету імені Івана Франка; ректорат Львівського національного університету імені Івана Франка

Діти мають право на щастя

Юлія ВОРОНЮК,
м. Кам'янець-Подільський Хмельницької обл.

Символічно і не випадково День усиновлення в Україні відзначають у день християнських святих Віри, Надії, Любові та матері їх Софії.

В ошатній читальній залі центральної районної бібліотеки було облаштовано фотозону “Діти мають право на щастя”, в якій презентували щасливі історії усиновлення.

Провідний фахівець районного центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді Леся Макогонюк розпочала свій виступ зі щемливого вірша про усиновлених дітей та розповіла про важливість відзначення Дня усиновлення, адже це день вшанування усиновителів, прийомних батьків, опікунів та піклувальників.

Головні спеціалісти районного відділу служби у справах дітей Оксана Бавкова та Тетяна Лесюк розповіли непрості, але щасливі історії усиновлення.

У заході взяли участь начальник районного центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді В. Заклевський, начальник відділу культури, туризму, молоді та спорту РДА В. Дорож; директор районної централізованої бібліотечної системи О. Лук'янчук, працівники соціальних служб району.

Захід цікаво та змістовно провела бібліограф центральної районної бібліотеки Юлія Воронюк.

Свято тривало на спортивному майданчику Довжоцького навчально-виховного колегіуму і завершилось флеш-мобом “Діти мають право на щастя”.

Луганські та львівські бібліотекарі творять свободу

Вісім бібліотекарів Луганської обласної універсальної наукової бібліотеки імені О. М. Горького зі Старобільська стали учасниками IX Львівського міжнародного бібліотечного форуму. Уже вкотре форум для бібліотечних фахівців відбувається у межах 25-го Міжнародного книжкового “Форуму видавців у Львові”.

Поїздка старобільських бібліотекарів до Львова відбулася завдяки перемозі у програмі культурних і медіа-обмінів між Луганською і Львівською областями за підтримки Львівської та Луганської облдержадміністрацій. За умовами проекту, бібліотекарі зі Старобільська розпочали культурний обмін, приїхавши до Львівського бібліотечного форуму з чотирма підготовленими заходами. Бібліотекарі Львівської обласної бібліотеки для дітей у жовтні навідаються зі своєю програмою до Старобільська. Спільний проект між бібліотеками має назву “4L: Lviv — Lugansk — Library — Love”.

У програмі форуму для старобільців виділили окрему сесію. На ній бібліотекарі представили дослідження “анатомії” молодого бібліотекаря, лекцію 18+ та методику її створення, познайомилися з містом Старобільськом.

На Бібліотечному форумі бібліотекарі Луганської ОУНБ підтримали цьогорічну тему: “Бібліотека — творимо свободу!”. Розпочати виступ вирішили з дослідження під назвою “Ното BIBliotekar”. У ньому йшлося про результати опитування молодих бібліотекарів Луганської області, які живуть і працюють у маленьких містах. Як запевнили бібліотекарі, у назві дослідження помилки немає. Таким чином дослідники хотіли показати, що для досягнення рівня “бібліотекар”, молодим працівникам варто докласти чимало зусиль. Тим більше, що дослідження базувалося

на проблемах саме недосвідчених молодих бібліотекарів області.

“Як вижити у місті Старобільськ” — так назвали презентацію, з якою бібліотекарі виступили наостанок. “Ми хотіли бути чесними зі львівськими бібліотекарями. Тому підготували для них специфічне знайомство з містом, щоб вони були готові до тих випробувань, з якими доведеться зіштовхнутися”, — розповідає бібліотекарка Луганської ОУНБ Ольга Вільчинська. Дівчина переселенка. Тому розповідала про місто, покладаючись на власний досвід проживання в ньому. Презентація мала три розділи, де говорили про плюси й мінуси Старобільська: багату історію, культурну обдарованість, велотуризм, заразом і про проблеми доріг, пошуку житла, освітлення вулиць.

Разом із бібліотекарями Львівської обласної бібліотеки для дітей старобільці провели літературні читання на Личаківському цвинтарі. Розповідали історії про єпископа Кирила Стефановича, закоханих Артура Гроттера і Ванду Моне, читали поезії Грицька Чубая, співали “Червону руту” Володимира Івасюка.

“Поїздка вдалася. По-перше, наш досвід зачепив за живе, дуже приємно, що результатами дослідження про молодого бібліотекаря зацікавився науково-методичний відділ НБУ ім. Ярослава Мудрого та запросив на публікацію до “Бібліотечної планети”. По-друге, перетнулися майже з усіма партнерами — видавцями, письменниками, тобто працюємо системно. Обговорили деталі зворотного візиту львів’ян — тепер є чим зайнятися”, — поділилася враженнями директор Луганської обласної бібліотеки імені О. М. Горького Світлана Моїсеєва.

Прес-центр ЛОУНБ імені О. М. Горького

Петро ШУЛЬГА,
журналіст, письменник

Академічний аматорський хор “Просвіта” нещодавно запросили на Черкашину до села Тарасівка Звенигородського району на обласне свято вокально-хорового мистецтва “Вереснини” з нагоди 143-ї річниці з дня народження видатного українського хорового диригента, композитора, етнографа Олександра Кошиця. Ми відвідали у Тарасівській сільській школі Музей Олександра Кошиця.

Зі “Спогадів Олександра Кошиця” (К.: Рада, 1995): “І так батько перебрався у Тарасівку тоді, як уже складалась уся сім’я наша... Про Ромашки не пам’ятаю нічого, бо до свідомого віку прийшов тільки в Тарасівці, яку через те й вважаю моєю колискою... Я ще пам’ятаю в Тарасівці старий рундук-канану з гратовою спинкою з білого дерева, не мальований... У Тарасівку приїхали досить бідними і тільки тут поступово стали на ноги, а як брати (особливо Митрофан) взяли до хазяйства, то стало жити пристойно: мали досить велике господарство — машини, коней”.

У Музеї нас привітно зустріли вчитель історії Микола Гичак, заступник директора з навчально-виховної роботи, Тетяна Коміненко та дві старшокласниці — Сніжана Павлик й Анна Плахотник, які провели нам цікаву й змістовну екскурсію в Музеї. Тут зібрано артефакти, дотичні до життя О. Кошиця в с. Тарасівці: портрети Кошиця та його родини, фото, друковані коментарі. Олександр Кошиць 1903 р. та фотознімки Симона Петлюри і Миколи Лисенка. Ось “Збірник українських пісень” О. Кошиця, різ-

З піснею по Україні

номанітні фотоілюстрації, газетно-журнальні статті та листи. У великій рамці під вишитим рушником гасло: “Моє життя — це моя пісня” (О. Кошиць). А в куці кімнати-музею Дідух із пшеничних колосків, старовинна пряжка, рубель, гребінка, а на дерев’яних полицях — різноманітні горщики, глечики, вази.

На одному з центральних стендів яскравим шрифтом надруковано текст Маєстро: “Це та Земля, де лунають найкращі у світі пісні, де чутно найчистішу нашу мову, де сяє найясніше між усіма сонцями сонце, що вкрило найблакитніше небо — свідок козацької слави; Земля, де ходили гайдамаки “Зі святими ножами”, Земля, по якій ходив “босими ногами” Великий Тарас, яку осливав він у своїх геніальних піснях; Земля з найкращими людьми на світі, де стоїть моя люба Тарасівка”.

Вабить погляд живописний портрет фарбами — О. Кошиць на тлі розкішної природи, а на столику — Книга відгуків. У ній багато записів різних років від колективів та окремих осіб, навіть від українців Канади, котрі тут побували. Ось деякі з них:

“Ми щасливі з того, що в моїй любій Тарасівці нарешті відкрився Музей О. Кошиця. Спасибі за нього, за величезну роботу, за змістовну екскурсію всім, хто причетний до цієї справи, — повернення в Україну імені її славного сина. Від імені родини О. Кошиця — Наталя Павлівна Веселовська-Кошиць. 24.09.2005 р.

“Хочемо ширю подякувати колективу школи за те, що в селі, у школі, з’явився цей музей. Дякуємо екскурсоводам Данилюк Людмилі та Недоступ Раїсі. Від імені жителів села Тарасівка Невмитий Ілля. 28.02.2005 р.”.

Побували ми і біля Пам’ятного знака О. Кошицю, відкритого 2000 р. неподалік родинної хати, що, на жаль, не збереглася.

А на обласному святі “Вереснини” наш хор виконав кілька творів, зокрема “Ой на горі та жінці жнуть”, “Тебе в піснях славимо” в обробці Олександра Кошиця.

Нашими добрими супутниками були ст. науковий співробітник НДІ українознавства, кандидат філософських наук Світлана Бойко, завідувачка музею О. Кошиця у Київській школі № 296 Світлана Літвинова та родич О. Кошиця Олександр Костик (Кошиць).

Віримо, що цю сторінку перегорнемо

Роман РАСЕВИЧ,
науковий кореспондент Інституту проблем виховання НАПН України, академік

Наш унікальний чвертьстолітній сокільський досвід, який спочатку творився нами у школах Монастирищини, а потім і всього Тернопілля, гине на очах не тому, що нікому не потрібен. А тому, що в освіті України не розроблено дієвих механізмів підтримки наукових шкіл та науково-дослідних центрів, подібних до нашої. Саме через брак такої бази впровадження і відбуваються спекуляції навколо шкільницького Сокола, бо йдеться тут про зникнення нашого унікального сокільського досвіду, якому немає аналогів в Україні. Головне, що протягом останніх трьох років, з часу ліквідації первинної ланки впровадження Сокільства у шкільництві України, нашої науково-дослідної лабораторії, про що вже всі знають, але так нічого і не досягнуто, щоб зістикувати дві ланки єдиної освітньої системи: первинної (районної), звідки походить наше шкільницьке Сокільство, бо тут воно засновувалося, і вищої (міністерської), де мали би нарешті подбати не лише про збереження нашого досвіду, а й про його запровадження. Йдеться тут не про якийсь окреме дитяче утворення, яке може ко-

гось відштовхувати, а когось притягувати, суб’єктивне при цьому відкидаємо, а якраз про нове педагогічне явище в освіті України. Та ми лише розпочали цю роботу, тому її треба продовжувати, хоч самі ідемо цією дорогою уже чверть століття. Маємо чимало опублікованого на цю тему; у книжках та наукових статтях, у реферативних матеріалах, але все наразі лежить мертвим багажем. Та й практика нашого впровадження чимала — 25 років! Причому на безоплатній основі. Але саме за нашої координації, а не під диктатом райкомів, як це раніше було, працювали десятки, а то й сотні шкіл роками, які творили Сокільське товариство: добровільне референтне утворення дітей і для дітей за місцем їх проживання, діяльність якого не повторювала колишніх дитячих утворень на зразок комсомолу-піонерії. Певно, що про це мали б подбати разом із нами: і педагоги, і психологи, і соціологи. Бо йдеться тут про нове явище в освіті України, яке потребує відповідного наукового обґрунтування. І ми його, це обґрунтування, здійснювали, допоки нам не перекрили дихання. Ми мали для цього прикладну базу, якої нас тепер позбавлено. Але хтось би мав нас підтримати у цих процесах?! Але ж хто, як не МОН України та НАПН України?! Хоч весь цей

час осторонь не стояла ні школа, ні громада, ні влада. Хоч влада теж була різною. Вона була українською, і не дуже. Інакше як пояснити, що знайшлися ті, що знищили дитяче Сокільство у школах краю. Якщо на низовому рівні це можна пояснити суто тенденційним підходом, бо комусь вигідно було знищити Сокільське краю, то не віриться, що і на загальноукраїнському рівні нас не підтримають. Отже, ми маємо проблеми. Насамперед треба в корені змінювати усю систему запровадження інновацій у систему освіти України. Зрештою, ми ж мали прекрасну підтримку в цьому плані від Лілії Михайлівни Гриневич. Тепер голос на нашу підтримку подав Президент НАПН України Василь Григорович Кремень. Може, якраз щось зміниться на нашу користь уже найближчим часом, а ще тепер, коли створено державний Фонд національних досліджень. Не пропадати ж готовому! Наша авторська (сокільська) виховна технологія сповна могла б працювати на Україні. Тож може, нарешті-таки, властяться цей процес розблокувати. Ми хочемо, щоб це сталося вже. Бо пишемо щодень нову педагогічну сторінку, якої так потребує українська школа. І таки віримо, що цю сторінку ми перегорнемо на користь Українського Шкільного Сокільства (УШС).

Микола ЦИМБАЛЮК
фото Георгія ЛУК'ЯНЧУКА

Храм великого творця

У Кіптях із траси Київ—Чернігів повертаємо праворуч. Пейзаж одноманітно оголених соняшниково-кукурудзяних полів урізноманітнюють ще зелені дубово-березові переліски. У придорожніх селах зрідка впадають в око осиротілі дерев'яні хати з наглухо закритими віконницями. А в Конотопі — з розбитими вікнами, облупленою цеглою на стінах і порослі деревом дахи казарми військової частини. Та незабаром картини набирають веселих тонів: автобус повільно в'їжджає у В'язове — село, де народився і зробив свої перші кроки у сходженні до мистецького Олімпу Микола Стороженко.

Сюди на другу Пречисту, свято Різдва Пресвятої Богородиці, за три дні до свого 90-ліття він зібрав своїх земляків і гостей — делегацію з Києва: своїх учнів, художників, артистів, журналістів. І зустрічав нас Микола Андрійович у — язик не повертається сказати: сільському — музеї, який за лічені місяці зробили вдячні односельці, місцева влада і його учні.

Микола Горбенко, голова Конотопської райдержадміністрації, розпочинаючи урочистості з нагоди відкриття меморіального комплексу, зазначив, що в'язівці пишаються тим, що в їхньому селі народився і виріс митець світового рівня. Люди вже не перший рік, ще до 2015-го, коли Микола Стороженко відійшов у засвіти, висловлювалися за відкриття такого музею. Ініціативу односельців, депутатів В'язівської сільської ради підтримала і районна влада.

сим і молодший брат художника Василь Андрійович. Уклонившись доземно в'язівцям за те, що вони роблять для збереження світлої пам'яті Великого художника і сіють добро, красу, пані Раїса заспівала українську народну пісню “Йшли корови із діброви, а овечки з поля”. Цю

твори: і ранні, і пізнішої пори, на яких лежить перст Великого Творця, надзвичайно талановиті, метафоричні й водночас сучасні.

“Що є сучасне мистецтво? — запитував в одній зі своїх статей Микола Стороженко. — Прірва між мистецтвом сучасним і минулим, чи інтеграл? На мій погляд, сучасне і минуле — єдиний ланцюг у колообігу культури”.

Цей колообіг ми побачили одразу, як тільки-но переступили поріг музею Миколи Стороженка. Піднімаємося вузькими мармуровими сходами. На стінах — розписи його ще молодих послідовників, студентів (тоді ще п'ятикурсників) А. і В. Ковалів, Х. Хміль, Д. Факс, А. Луговської, на тильній стіні — вітраж Ю. Кириченко. При вході до великої експозиційної зали — портрет кольору сепії роботи Ігоря Петрука “Пам'ять. Микола Стороженко”.

А далі — усе його життя і творчість у світлинах, документах, особистих речах, нагородах. І творах: від шкіців, книг із його ілюстраціями, фрагментів відомих монументальних робіт (мозаїки “Україна скіфська — Еллада степова” з адмінкорпусу пансіонату “Гілея”, м. Лазурне, Херсонської обл.; “Києво-Могилянська Академія XVII—XVIII” — інтер'єру Інституту теоретичної фізики; розписи бані київської церкви Миколи Притиска: Архангели Гавриїл, Михаїл, Уриїл, Рафаїл; підбанного простору адмінкорпусу Інституту фізики та ін. до станкового живопису — портретів і графіки. Особливе, чи не найбільше місця належить ілюстраціям до його останньої великої філософсько-мистець-

пісню Микола Андрійович любив виконувати дуетом з дружиною...

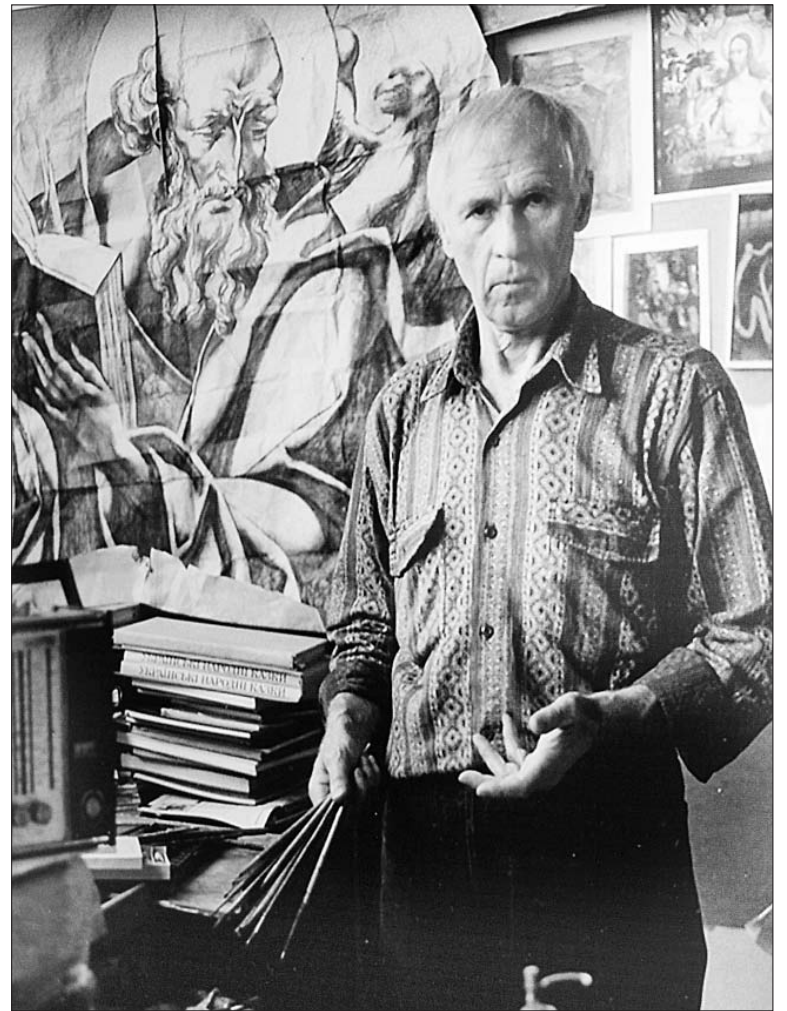
І українська пісня, і народні традиції, і історія, і побожне ставлення до жінки-матері, і любов до рідної землі, до мистецтва і літератури надихали Миколу Стороженка, ставши для творчості потужним і невичерпним джерелом сюжетів, філософського заглиблення його монументальних робіт, станкового живопису, книжкової графіки. Він чудово розумівся на світовому мистецтві: Голландії, Франції, Італії, Німеччині, США, Канаді. Цінував і підтримував постійні пошуки молодих. Усі його

Торік вони звернулися до Міністерства культури України і керівництва Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури. За підготовку проекту взявся Олександр Цугорка, учень, а нині співкерівник майстерні живопису і храмової культури, яку ще 1994 року відкрив і до останніх днів життя очолював Микола Андрійович. За неймовірно короткий термін О. Цугорка розробив проект і до 10 липня уже був готовий макет майбутнього музею.

Сільська рада (голова Людмила Сіренко) виділила приміщення — другий поверх досить просторого будинку сільради. Роботу будівельників, закупівлю матеріалів, вітрин, оплату поліграфічних послуг — друкування банерів оплатили місцеві підприємства: ДП “Конотопське лісове господарство”, сільгосп підприємства ПСП АФ “Козацька” ПАТ “Міжрайагроспостач”, СТОВ “Червоний яр”, ТОВ “Агорополіс”, фермери В. О. Луговий, М. І. Синявський, А. М. Зенченко.

Усім, хто брав участь у підготовці цього справді народного свята, подякував Андрій Чебикін, ректор Національної академії образотворчого мистецтва та архітектури, родина художника: дружина Миколи Андрійовича Раїса Олександрівна, син Мак-

кої роботи, над якою він працював мало не все своє творче життя — “Мій Шевченко”...

Якоїсь миті в музеї вимкнулося світло і все потонуло в темноті. Але то тільки на мить, бо за кілька секунд відвідувачі (якраз то були діти), увімкнувши мобільні телефони, розігнали темноту. І все постало перед нами у неземній красі Стороженкових робіт, так ніби це не музей Великого Митця, а храм Вічного Творця.

Цей храм — музейний комплекс Миколи Стороженка, народного художника України, лауреата Шевченківської премії, якого подарувала Україні конотопська земля, збудований його земляками. Він, як і старовинна церква (збудована 1859 р.), де хрестили не одне покоління Стороженків, і загальноосвітня школа I—III ступенів у приміщенні колишньої церковно-парафіяльної школи, де навчався майбутній художник, і висаджена учасниками відкриття музею дубово-липова алея продовжуватимуть творити диво. Диво творення свідомого українця че-

рез красу, невтомну працю і любов до свого, рідного.

Микола Стороженко в одному із листів до землячки, згадуючи давню поїздку на малу батьківщину, писав: “Коли ми їхали з братом і Оленою Дмитрівною у машині до В'язового, то перед селом я попросив, щоб зупинили машину. І я вийшов, став на коліна і цілував рідну землю. Я йшов по селу і до мене тувився кожен лист, я вітався з людьми, до мене горнула рідна земля і на очах виступали великі сльози”. У наступний приїзд він побував на полі славної Конотопської битви. Об'їздив сусідні села Шаповалівку і Сошівку, біля яких козацьке військо за підтримки кримських татар 1659 р. вщент розбило московське. Микола Андрійович мріяв спорудити на цьому місці музей слави українського духу. Він думав і жив майбутнім, повсякдень творячи його своєю невтомною працею митця. Це тепер можуть бачити в його музеї, чути, відчувати і вчитися вдячні нащадки.

Секрети щастя від Раїси Недашківської

Народна артистка України, повний кавалер ордена княгині Ольги Раїса Недашківська запросила шанувальників своєї творчості до Артистичної вітальні Київського муніципального академічного театру опери і балету для дітей та юнацтва. Тут відбувся творчий вечір “Щастя”, присвячений ювілею мисткині.

Фото надане театром

половиною години. Директор кінофестивалю з Сан-Франциско запросив нас відвідати це місто наступного року. Через рік ми з Аскольдовим та його дружиною поїдемо на цей фестиваль.

Дитячі роки Олександра Аскольдова минули в Україні. Він жив на вулиці Ольгинській біля театру Франка, його батько був директором заводу “Більшовик”. Батька розстріляли за доносом робітника, матір теж заарештували, і тоді майбутнього режисера забрала до себе бабуся.

Торік Аскольдов приїхав попроситися з Україною. Я тоді звернулася до Патріарха Філарета і розповіла йому про цього режисера. А 3 жовтня Філарет вручив йому орден Христа Спасителя. Дуже скоро Аскольдов помер, і я їздила до Швеції на його похорон...

...“Поема про Канте хондо” Лорки зіграла помітну роль у моєму житті. Головний режисер театру “Кіноактор” Микола Мерзлікін допоміг створити мій образ у виставі. А художниця Людмила Семікіна створила дивовижний костюм, який дуже допомагав грати. Також з Миколою Мерзлікіним поставили у Молодіжному театрі виставу “Стіна” про княжну Репніну і Шевченка. Наступною нашою спільною роботою стала “Лісова пісня”, я її дуже люблю...

Раїса Степанівна розпочала свій творчий шлях 17-літньою школяркою, зігравши роль Мавки у фільмі режисера Віктора Івченка “Лісова пісня”.

Закінчила кінофакультет Київського інституту театрального мистецтва ім. І. К. Карпенка-Карого (майстерня В. Івченка). Працювала на Кіностудії ім. Олександра Довженка, у Київському молодіжному (нині Молодому) театрі. Протягом 17 років була художнім керівником театру “Під зоряним небом”, де підготувала вистави “На полі крові” Лесі Українки, “Не питайте свою долю” за творами Тараса Шевченка та інші.

Прекрасні жіночі образи, створені на театральній сцені та в кіно, принесли актрисі всенародне визнання і любов мільйонів глядачів. Серед театральних робіт найбільш знаковими стали її ролі у виставах “Канте хондо”, “Стіна”, “Сірано де Бержерак”. У фільмографії актриси понад 60 ролей, зіграних у фільмах багатьох режисерів, створених на різних студіях колишнього СРСР. Роботу актриси в кіно відзначено багатьма нагородами, серед яких найвища в СРСР кінематографічна премія “Ніка” за роль Марії у фільмі “Комісар” (1989), три Гран-прі, яких вона була удостоєна на міжнародних фестивалях за краще виконання жіночих ролей у фільмах “А щастя поруч” (1979), “Буйна” (1993) та “Голос трави” (1994). На Міжнародному фестивалі “Золотий витязь” 1998 року актрису відзначено премією ім. С. Бондарчука за внесок у кіномистецтво.

Творча співпраця давно поєднала Раїсу Недашківську з Київським театром опери і балету для дітей та юнацтва. Від 2001 року на сцені театру йде поставлена для неї Миколою Мерзлікіним вистава “Лісова пісня” на музику М. Скорупського, де легендарна актриса грає всіх персонажів твору Лесі Українки.

Під час творчого вечора пані Раїса поділилася своїми спогадами про сучасників, виконала улюблені твори української та світової літератури. А проло-

гом цієї зустрічі стали поезії Ліни Костенко “Навшпиньки повертаюся в ті дні” та “І як тепер тебе забути”, в яких розповідається, що таке щастя.

“Василь Васильович Цвіркунов — натхненник Ліни Василівни Костенко. Йому присвячено стільки блискучих рядків. І кожен з цих віршів — справжній шедевр! Василь Васильович воював, був на передовій. Потім став директором Кіностудії ім. Олександра Довженка і створив найкращі фільми цієї кіностудії. А це він став лицарем Ліни Костенко. А щоб бути лицарем такої жінки, треба щохвилини мати колосальну відповідальність перед нею.

Під час однієї з наших недавніх зустрічей із Ліною Костенко вона розповіла, як поїхала зі своїм сином Василем у село Халеп’я, де на Івана Купала зустрічала схід сонця. А в цей час Іван Миколайчук разом зі своїм однокурсником Борисом Івченком почали вибирати натуру для нового фільму. В Халеп’ї готелів не було, а тому вони заночували в якійсь покинутій хатині. Рано вранці Іван встав і став косити траву, а Ліна Василівна зразу почала писати вірш. (Під час творчого вечора Р. Недашківська виконала цей вірш, який називається “Незнятий кадр незіграної ролі”).

Ми з Ліною Костенко мріємо зробити два фестивалі, присвячені Миколайчуку, один у Західній, один у Східній Україні. Адже він прославив і західну фільми “Тіні забутих предків”, “Аничка”, “Чорний птах з білою ознакою”) і східну (“Сон”, “Пропала грамота”, “Вавилон ХХ”) частини нашої держави...

...Я хочу з Вами поділитися своїм щастям. Отримала роль Мавки, коли мені було 17 років. Віктору

Іларіоновичу Івченку порадили подивитися на мій виступ у Палаці піонерів. Потім мене запросили на кіностудію. І коли Івченко сказав, що хоче спробувати мене на роль Мавки, то я відповіла, що не підходжу на цю роль. “Чому?” — запитав Віктор Іларіонович. “Мавка ніжна, поетична, а я артистка іншого плану”, — відповіла. “А якого ж плану?” — “Драмо-геройного”. Режисер розсміявся і сказав, що якщо я гратиму роль Мавки, то мені доведеться бути всякою.

Це було таке щастя спати і прокидатися з цим сценарієм, вдень і вночі вчити ці тексти. І відтоді Мавка проходить через усе моє життя.

Леся Українка об’єднала видимий світ із невидимим. Створила образ ідеальної людини — Мавки. Коли Лукаш зрадив Мавку і вона помирає, коли він, перетворений на вовка, заплаче над соїлкою і покається, ця сльоза пройде через усі шари і облече чоло Мавці. Тоді вона з того світу повертається до свого коханого. Ось про яке кохання йдеться у цьому блискучому зразку світової драматургії. Я вдячна своєму вчителю і 9 листопада знову гратиму на сцені цього театру “Лісову пісню” і цю виставу присвячу йому...

...“Комісар” — знаменита картина талановитого режисера Олександра Аскольдова. Цей фільм двадцять років пролежав на полиці. А під час проведення Міжнародного кінофестивалю у Москві багато відомих режисерів з усього світу виступили на захист стрічки. З проханням, аби картину показали на фестивалі, до Горбачова звернувся Габріель Гарсія Маркес.

Після фільму була пресконференція, що тривала три з

Прологом до експозиції стали слова Івана Драча:

Поезіє, сонце моє оранжеве!

Щомиті якийсь хлопчисько

Відкриває тебе для себе,

Щоб стати навіки соняшником.

Щастя — стан душі, такий швидкоплинний і незбагнений! У кожного своє, незалежно від статків і навіть обставин життя. Бути щасливим — це талант, а за певних обставин — навіть героїзм.

Перебуваючи в умовах постійного політичного і національного тиску, шістдесятники надихалися поезією, красою рідної землі, любов’ю до народу. А ще — жили звичайним людським життям: кохали, виховували дітей, спілкувалися з друзями.

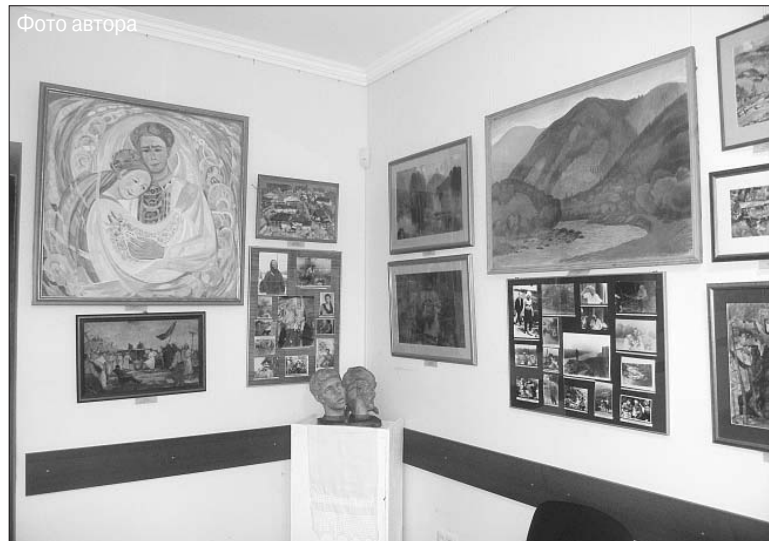
Бачити в людині найкраще, завжди бути готовим прийти на допомогу, абсолютне неприйняття неправди і зради, ніколи не втрачати оптимізму — ось те, чого ми можемо у них вчитися.

Їхнім сонцем була Україна, і вони, як соняшники, завжди були обернені до неї і в повсякденному житті, і в місцях ув’язнення та заслання. Це їхня творчість освітлює наші будні і зігріває нас душевним теплом,

Їхнім сонцем була Україна

У Музеї шістдесятництва працює виставка “Соняшники”.

Фото автора

— стверджують організатори виставки.

В експозиції представлені рідкісні фотографії світлих моментів життя членів Клубу творчої молоді, вишукані мініатюри, створені в умовах ув’язнення, дитячі іграшки і поштівки 1960-х років,

невеличка добірка поезій, твори живопису і графіки.

Увагу відвідувачів привертають світлини Алли Горської, Миколи Кульчинського, Івана Світличного, Надії Світличної, Івана Драча, Ніни Матвієнко 50-х—60-х років. На інших фо-

Фото автора

то можна побачити поруч Ігоря та Ірину Калинців, Івана та Леоніду Світличних, Ольгу та Михайла Горинів, Маргариту та Бориса Довганів; весілля Василя Стуса і Валентини Попелюх. Також представлені знімки, створені на початку нового тисячоліття, на них Богдан і Оксана Горині, Надія Світлична і Євген Концевич, Галина Севрук, Валентина Андрієвська, Людмила Семікіна. Поруч запрошення, яке Алла Горська виголовила на “Спільне

з І. Світличним святкування дня народження (70-річчя, по 35 років)”. Одне з центральних місць посідають картини Галини Зубченко “Молотьба” і “Автопортрет з чоловіком”. Карпатські мотиви представили художники Любов Панченко і Володимир Куткін. Тут же поезії Василя Симоненка, Ірини Жиленко, Ліни Костенко та Василя Стуса.

Сторінку підготував Едуард ОВЧАРЕНКО

Сяйво Лесиної «Лісової пісні»

Волинська земля знову наповнилась поезією, піснями, спогадами. Роздумами про славу землячку цього чудового краю геніальну Лесю Українку. На XVII літературно-мистецький фестиваль “Лісова пісня” зібралось чимало почесних гостей, письменників з України, Білорусі, Болгарії, Польщі, аби вклонитися тим славетним місцям, які пов’язані з написанням цього твору.

Марія ЛЮДКЕВИЧ, лауреат літературної премії імені Лесі Українки, учасниця фестивалю

Уперше фестиваль розпочався з Луцька і не в серпні, а у вересні, щоб студентська і учнівська молодь змогла долучитися до цього дійства.

Поети й усі охочі змогли побачити виставу “Лісова пісня” у Волинському академічному театрі ляльок.

Наступного дня відбулося урочисте відкриття фестивалю біля пам’ятника Лесі Українки в центрі Луцька. З вітальними словами виступили урядовці міста, голова НСПУ Михайло Сидоржевський, письменники з різних областей України та зарубіжжя, голова Волинської організації НСПУ Ольга Ляснюк, яка чудово організувала цей фестиваль разом із Луцькою міською радою, Волинською ОДА та фондом “Тільки разом”.

Родзинка заходу — поїздка по Ковельщині, у село Колодяжне, де гості змогли відвідати літературно-меморіальний музей Лесі Українки, побувати у білому і сірому будиночках Косачів, побачити грушу і два куші кизилу, які ще пам’ятають Лесю Українку.

У Нечимному відбулася екскурсія в урочищі. Ми побачили таємний чарівний ліс, Лесин дуб, місце, де стояла хатинка дядька Лева і озеро, яке, на жаль, уже за-

росло різнотрав’ям, але колись поетеса побачила його таким, як описала у драмі-феєрії “Лісова пісня”.

Поетеса 1884 року вперше влітку побувала тут у дядька Лева Скулинського з матір’ю Оленою Пчілкою, братом Михайликом і сестрою Ольгою. Про ці відвідини залишила спогади молодша сестра і біограф Лесі Українки Ольга Косач-Кривинюк: “У дядька Лева в Нечимному була хатина і шоп на сіно з трьома стінами і стріхою, з четвертого боку шопу була відкрита якраз у бік озера. У тій шопі на сіні ми ночували, тоді були саме місячні ночі, і Леся навіть вночі мала перед очима той краєвид з “Лісової

Поетеса Марія Людкевич на творчій зустрічі з дітьми в обласній бібліотеці для дітей

пісні”, який був би найдокладнішою декорацією до неї”.

Леся була вражена таємничістю природи, легендами краю, які оповідав дядько Лев. Потім ще довго русалки, водяники, лісовик, верби та берізка приходили в її сни. Минуло багато літ, і 1911 року, засумувавши за рідною зем-

лею, Леся Українка в Кутаїсі пише свою “Лісову пісню” як прославлення щирої любові наперекір жорстокій правді життя.

У Будинку культури села Колодяжного на святі лунали пісні місцевих фольклорних колективів, зворушували душу пісні в авторському виконанні поета Олек-

сандра Смика. Звучали вірші лауреата літературної премії імені Лесі Українки Надії Гуменюк, перекладачки з болгарської Анни Багряної, білоруса Сергія Омельчука, киянина Олеса Гордона, одеситки Ірини Томи, хмельничанина Артура Закордонця та інших поетів.

Учасники фестивалю “Лісова пісня” біля пам’ятника Лесі Українки в Луцьку

У Нечимному

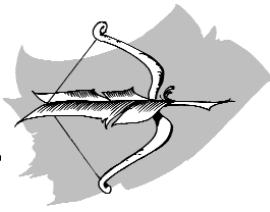

ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА» імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

АНОНС

Будьмо разом!
ПЕРЕДПЛАТА—2018
 Нині триває передплата на 2018 рік на періодичні видання за друкованим Каталогом видань України «Преса поштою».
 Наш поштовий індекс — 30617.

<p>Засновник: Всеукраїнське товариство “Просвіта” імені Тараса Шевченка Реєстраційне свідоцтво КВ № 4066 від 02.03.2000 р.</p> <p>Шеф-редактор Павло МОВЧАН</p>	<p>Головний редактор Любов ГОЛОТА</p> <p>Редколегія Любов ГОЛОТА (голова), Ярема ГОЯН, Павло МОВЧАН, Олександр ПОНОМАРІВ, Іван ЮЦУК</p> <p>Заступник головного редактора з виробничих питань Наталія СКРИННИК 278-01-30 (тел./факс)</p>	<p>Відповідальний секретар Ірина ШЕВЧУК</p> <p>Відділ культури Едуард ОВЧАРЕНКО</p> <p>Відділ коректури Тетяна ЩЕРБАК Ірина СТЕЛЬМАХ</p> <p>Комп’ютерна верстка Ірина ШЕВЧУК Володимир ЖИГУН</p> <p>Інтернет-редактор 279-39-55</p>	<p>Черговий редактор Едуард ОВЧАРЕНКО</p> <p>Бухгалтерія 279-41-46</p> <p>Адреса редакції: вул. Хрещатик, 10-Б, м. Київ, 01001</p> <p>E-mail: slovo_prosvity@ukr.net http://slovoprosvity.org http://prosvitanews.org.ua</p> <p>Надруковано в ТОВ «Мега-Поліграф», 04073 м. Київ, вул. Марка Вовчка, 12/14. Загальний наклад у жовтня — 12 700</p> <p>Листування з читачами — тільки на сторінках газети.</p>	<p>Відповідальність за достовірність інформації несуть автори. Редакція залишає за собою право редагування та скорочення текстів. Редакція не завжди поділяє погляди своїх авторів. При використанні наших публікацій посилання на “Слово Просвіти” обов’язкове.</p> <p>Індекс газети “Слово Просвіти” — 30617</p>
	<p>1 8 0 4 0 4 820095 780016</p>			

Українська мова: хто проти?

Нарешті в четвер Верховна Рада України планує ухвалити в першому читанні закон про українську державну мову. А напередодні ВУТ “Просвіта” ім. Тараса Шевченка, громадські організації і політичні партії, що входять до Всеукраїнського форуму “Українська альтернатива”, провели в Укрінформі розширену прес-конференцію “Українська мова — надбання нації: Хто проти?”.

— Фундаментальні національні проблеми нашої державності, які не вирішувалися упродовж всього часу української незалежності, — сказав, відкриваючи прес-конференцію, голова Товариства “Просвіта” ім. Тараса Шевченка **Павло МОВЧАН**, — нині даються взнаки і ще будуть відлунуватися нам завтра. Історичний ворог нищить українців цілеспрямовано і послідовно. Якщо ми глянемо на нинішню мапу України і порівняємо з етнічним розселенням українців, то побачимо, що ми втратили за короткий час — 100 років — надзвичайно потужні колись українські етнічні землі. Внаслідок імперської шовіністичної політики Москви їхнє населення зденационалізовано, зрусифіковано і тільки прізвища на -ко нагадують, якого вони роду-племени. Нищення національної ідентичності розпочали з нищення українських національних інституцій. На Кубанщині, Вороніжчині, Курщині, на Зеленому Клинні — вони були всюди.

Тепер, у власній державі, ми маємо не менші виклики, ніж 100 років тому, а гуманітарна політика, яка започаткована нашою новою старою політичною елітою, невпинно посуває країну до незворотних процесів. Росія щодень розвиває, нищить наш інформаційний, освітній, культурний простір. На їхню вимогу Україна мусить бути інтернаціональною. А тим часом у нас, як писав Юрій Яновський, запанує дух “розпанаханої гармошки і російського мата”.

Нічого подібного немає у світі. Кожна держава, кожна нація дбає про своє, національне. Можна навести сотні прикладів, як це робили поляки, чехи, французи, румуни, росіяни та багато інших націй об’єднаної Європи.

Бо кожен державотворець і пересічний громадянин розуміє, що тільки мова є консолідуючим чинником держави. Я займався природою мови все своє свідоме життя, починаючи від роботи “Мова — явище космічне”. Нещодавно вийшов друком мій збірник публіцистики “Український формат”, де впродовж багатьох років простежується моя боротьба за мову. У всі часи богослови, філософи незмінно стверджували, що мова — основа нації. Немає нації без мови. У своїх працях посилаюся на важливу тезу, що кожна мова — це програма для всіх нас. Хто поступається, хто зрікається її, той відступається від себе, від тої програми, яка закладена в нас Господом Богом.

Далі Павло Мовчан навів приклади того, як різні мурзеви, рабіновичі, червоненки намагаються, заповнивши український національний простір своїм антиукраїнським телепродуктом, посягати зневаги до всього національного.

— Це все надумана, непродуктивна і зла річ, — резюмував **Георгій ФІЛІПЧУК**, академік НАПНУ, спієголова форуму “Українська альтернатива”, — привнесена ззовні й

продиктована зовсім іншими інтересами. Упродовж уже ось десяти років нас, українських громадян, змушують ковтати сентенції на кшталт того, що українська мова зокрема і українська справа загалом не належать до суспільних і державних пріоритетів. Це є велика облука, велика брехня, результат агресивної політики так званої “м’якої сили” в гібридній війні. Надзвичайно чутливо, навіть реактивно люди сприймають те, що сьогодні відбувається в Україні з найбільш важливим чинником національної безпеки і зміцнення української державності — українською мовою.

Георгій Філіпчук небезпідставно вважає, що допоки ми, українці, не зрозуміємо, що жодне питання, зокрема й мовне, вирішуватися не буде, доки об’єднане громадянське суспільство, громадські організації і політичні партії не зламають становий хребет фінансово-політичної олігархії.

Якщо говорити мовою соціології, то, за його підрахунками, Україна втратила за період незалежності більше 3 млн дітей. Це втрати не лише фізичні, а найстрашніше, — духовні. Тому українці з такою наполегливістю вимагають від влади ухвалення закону про українську державну мову. Бо Україна єдина країна на Євразійському просторі (не лише в Європі), яка сьогодні живе без такого закону. Його не замінять ні рішення Конституційного суду, ні навіть ст. 10 Конституції України, що й довела Партія регіонів (читайте: Москва) своїм законом Ківалова-Колесніченка. Руїна, розгорнута цими агентами “русскоміровського” впливу довела до того, що лише 21% українських вищих навчальних закладів, студентів — майбутньої української інтелігенції сьогодні отримують освіту державною мовою. А майже 80% — мовою на-

шого ворога. Якщо така статистика нікого не турбує, то яка сьогодні в нас перспектива єдності нації і незалежності держави? Що говорити, коли, як розповів доктор педагогічних наук **Г. Філіпчук**, проректор НУ “КПІ ім. Сікорського” заявляє, що впродовж 120 років у їхньому виші ніхто зі студентів ніколи не скаржився, що йому викладають російською мовою! Ось така позиція тих, хто зобов’язаний власним прикладом, зрештою, посадою, утверджувати принаймні дотримання 10 статті Конституції України. Така ж міна під українську державу закладена в законі про вищу школу, який був ухвалений у липні 2014 року.

Ось що зазначено в статті 48, пункт 4: “За бажанням здобувачів вищої освіти заклад вищої освіти зобов’язаний створювати для здобувача вивчення мови національної меншини, що дає змогу провадити професійну діяльність у вибраній галузі з використанням цієї мови”. На практиці це оз-

начає, що весь навчальний комплекс для медика, інженера, IT-спеціаліста чи будь-якої іншої професії зобов’язані давати державною мовою. Творці цього закону, наші освітяни, переплутали те, що нам рекомендувала Венеційська комісія. Адже в Хартії записано, що будь-яка мова національної меншини не може обмежувати офіційну чи державну мову, яка є інструментом громадянської єдності й стабільності. У державі має бути стрижень, і стрижень цей — державна мова. У нас це — українська. Навіть президент США Трамп, виступаючи нещодавно в ООН, заявив, що для американців цінністю є не глобалізація, а патріотизм! Патріотизм американської нації вибудований на історичній традиції, на культурі, мові, історії і на якості життя цієї нації. Українці мусять вчитися у передових держав.

Якщо в Україні перші посадові особи не розмовляють державною українською, то про який патріотизм нашої влади можна говорити? На превеликий жаль, стверджували учасники прес-конференції, чиновники і їхнє керівництво у Міністерстві внутрішніх справ, Кабміні послуговуються лише мовою окупанта.

Вони внутрішньо неукраїнці, вони сповідують зовсім інші, неукраїнські цінності, — зазначив Георгій Філіпчук. — Бо кожна людина, попри етнічне походження, мусить бути патріотом своєї держави.

Іван ЗАЄЦЬ, спієголова громадської організації “Україна — НАТО”, оцінює політику нашої влади як хаотичну, так звана політика малих кроків, коли розбудовується український світ якимись малими рішеннями, окремими проектами, не виправдовує себе. Вони не дають цілісної картини, не дають системного ефекту. Україна потребує нової, системної мовної політики. Про її відсутність свідчать саме ці хаотичні рухи. Процес українізації призупинено. Це бачимо в радіо- і особливо в теле-ефірі. А українська мова — це і оборонний мур, і водночас зброя захисту національного життя. Він підтримує заклик Товариства “Просвіта”, усіх учасників прес-конференції прийти 4 жовтня ц. р. під стіни Верховної Ради України і підтримати ухвалення проекту закону про українську державну мову №5760 за виключенням статті, яка вивіщує права національних меншин над правами державної нації.

І другим, не менш важливим, ніж мова, питанням для утвердження української незалежності учасники назвали створення помісної української автокефальної церкви, бо церкву Московського патріархату використовує наш ворог для поширення імперської ідеології “русского міра”.

Свою позицію щодо ухвалення закону про державну українську мову, яка була суголосною з попередніми промовцями, висловили інші учасники прес-конференції: голова партії “Патріот” **Микола ГОЛОМША**, голова Української республіканської партії **Сергій ДЖЕРДЖ**, голова Конгресу українських націоналістів **Степан БРЯЦЮНЬ** і його заступник **Тарас ПРОЦЕВЯТ**, голова Київського міського об’єднання Товариства “Просвіта” **Кирило СТЕЦЕНКО** та ін.

Влас. кор.

ЗВЕРНЕННЯ

Шановні країни!

Від імені багатотисячної просвітянської громади Прикарпаття звертаємося до громадськості краю підтримати дії державної і церковної влади в Україні, які спрямовані на створення єдиної Помісної Православної Церкви в Україні і набуття нею автокефалії.

Ініціатором отримання автокефалії Православної Церкви в Україні від Вселенського святийшого патріарха була УПЦ КП, яка від початку 90-х неодноразово зверталася з відповідними проханнями до Константинополя.

Для створення єдиної православної церкви України доклали зусилля ієрархи українських православних церков УПЦ КП, УАПЦ, окремі єпископи УПЦ МП, Президенти України: Леонід Кравчук, Леонід Кучма, Віктор Ющенко.

У квітні 2018 року до Вселенського патріарха святийшого Варфоломія про надання Томосу про автокефалію Православної Церкви в Україні звернувся Президент України Петро Порошенко. Зазначене звернення підтримали 268 депутатів Верховної Ради України.

До Вселенського патріарха з проханням неодноразово навідувався президент Світового Конгресу Українців Євген Чолій. Загальні збори цієї міжнародної координаційної організації українських громад у діаспорі 2016 року офіційно направили Вселенському патріарху відповідне звернення.

Віriamo, що цей довгоочікуваний документ стане актом історичної справедливості.

Нова помісна церква стане потужним моральним авторитетом у суспільстві, довершить утвердження на віки незалежності і самостійності України у духовному вимірі.

Ухвалено 28.09.2018 р. на засіданні правління Івано-Франківського обласного об’єднання Всеукраїнського товариства “Просвіта” імені Тараса Шевченка

Степан ВОЛКОВЕЦЬКИЙ, голова ОО ВУТ “Просвіта” ім. Т. Шевченка, народний депутат України І-ІІ скликань

Предстоятеліві Української Православної Церкви Київського Патріархату Святийшому Філаретові

Ваша Святосте!

Час піднесення в очікуванні оновлення, який зараз переживає Українська Православна Церква, ставлячи немало викликів, зобов’язує незмінно вдаватися до історичної традиції, шукати підтримку та опору в багатовіковому досвіді Української Церкви. З цього огляду заслуговують посиленої уваги ті його складові, у яких Українська Церква найяскравіше виявила своє служіння як окрема самостійна невід’ємна складова частина Східного Християнства.

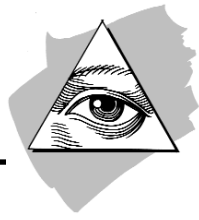
Одним з найцінніших її здобутків усе це без належного пошанування є вироблена й утверджена у Старокиївській Церкві традиція Покрову Богородиці, покликана увічнити ідею Опіки Богородиці над Україною, яку ще перед серединою XI ст. проголосив Великий Князь Київський Ярослав Мудрий.

Особливе шанування Богородиці як однієї з основ Української Церкви потребує актуального відновлення цієї традиції.

Тому звертаюся до Вашої Святості як Глави Церкви з проханням розважити можливість всемірного оновлення цієї великої традиції з наданням більшого значення церковному шануванню Опіки Богородиці над Україною з майбутнім відновленням у належний час під Омфором Вселенського Патріарха Акту Великого Князя Київського Ярослава Мудрого, яким він віддав свою державу і народ під Опіку Богородиці.

З виразами глибокої поваги і шани

Володимир АЛЕКСАНДРОВИЧ, доктор історичних наук, лауреат Державної премії в галузі науки і техніки, завідувач відділу історії Середніх віків Інституту українознавства ім. І. Крип’якевича Національної академії наук України

100-річчю Української революції присвячується Полтавські просвітяни видали і презентували книгу «Симон Петлюра та його родина»

У Полтавській обласній універсальній науковій бібліотеці ім. І. П. Котляревського відбулася презентація 12-ї книжки із серії “Просвітницька книгозбірня” “Симон Петлюра та його родина. Документи і матеріали”.

Полтавські просвітяни започаткували цю серію, продовжуючи справу своїх попередників, які вели видавничо-просвітницьку роботу на початку ХХ століття. Водночас презентована книга продовжує тему попереднього видання з цієї серії “Симон Петлюра і Українська революція 1917–1921 рр.”. Відтак у читача є можливість об’ємніше і цілісніше уявити багатогранну постать сина Полтави, провідника української нації, державного діяча, чий ідеї актуальні й сьогодні.

Ганна ДЕНИСКО,

член правління Полтавського обласного об’єднання ВУТ “Просвіта”, заслужений журналіст України, лауреат премії імені Симона Петлюри

Це видання є передруком книги “Симон Петлюра та його родина”, що побачила світ 1996 року в київському видавництві “Рада” за загальною редакцією та упорядкуванням директора Бібліотеки ім. Симона Петлюри в Парижі Василя Михальчука. Добродій Василь при зустрічі з головою Полтавської обласної “Просвіти” Миколою Кульчинським люб’язно дозволив передрук, адже чим більше читачів матимуть доступ до таких унікальних документів, як у цій книзі, тим освіченішою і незламнішою ставатиме українська нація.

Микола Кульчинський

Видання книги стало можливим завдяки фінансовій підтримці Віри та Богдана Боднарчуків із Чикаго, які постійно підтримують важливі просвітнянські проекти по всій Україні.

Перший розділ книги — “Симон Петлюра: особистість, політик, стратег” вміщує листи Голови Директорії УНР прем’єр-міністрові А. Лівницькому, міністрові закордонних справ А. Ніковському, керівникам дипломатичних місій. Голова Полтавського обласного об’єднання Товариства “Просвіта” Микола Кульчинський під час презентації слушно підкреслив, що багато висловлених у цих листах думок про перспективи визволення України та її місце в колі світових держав актуальні й нині, і процитував рядки з листа А. М. Лівницькому від 30.X.1919 р.:

“...Ніколи не забувайте, що Велика Росія, та ще така чорна на масть, як денікінська, для нас неприйнятна, і ми повинні шукати спільників нашої позиції щодо Денікіна. В зв’язку з цим комбінація союзу проти Росії: Польща — Україна — Латвія — Литва — Естонія — цілком прийнятна для нас. Коли за допомогою Польщі ми відстанемо зброю — і щастя військове тоді перейде на наш бік, а се наблизить можливість вступу до такого союзу Кубані, Грузії і Азербайджану і реалізації таким чином системи коаліції Балтійсько-Чорноморських держав”.

А ось ще одна директива, яка звучить дуже актуально в контексті сучасної продажності деяких західних, з дозволу сказати, політичних “еліт”:

“Пл. послі повинні докладно з’ясувати собі, що найбільшою перешкодою для визнання суверенності України є гіпноз самого імені “Росія”. Цей гіпноз треба розв’язати, особливо в Америці (Північні Штати) та Франції. Справу поділу Росії треба поставити як справу покою (миру — Ред.) цілого світу, як справу європейської рівноваги та реально-матеріальної вигоди держав, в тій конфігурації їх, що укладалась після Версальського трактату...”

Так само пл. послі повинні звернути увагу

на необхідність нав’язання певних інформаційних стосунків з тими угрупованнями чужоземними, які, не знаючи дійсного стану речей, в Україні чи в Росії пануючого, часом впливають на свій уряд в неприхильному до нас ставленні. Люстрацією може служити хоча би позиція щодо Совітів Ллойд Джорджа...”

Симон Петлюра не лише турбувався про стратегічні питання визволення України від російської окупації та про те, щоб українське питання не було незрозумілим для західних держав, а й піклувався про окремих людей, що опинилися в еміграції і переживали скруту, підтримував їх морально і матеріально.

На презентації було багато молоді, тож Микола Кульчинський наголосив на тому, що їм буде дуже цікаво познайомитися з листами Лесі Петлюри та іншими матеріалами про неї, бо якщо про Симона Петлюру школярі й студенти вже дещо знають, то про його доньку не знають нічого.

“У нашому житті є чіткі хвилини, коли Бог проявляє свою сильну руку, щоби нас вести по нерівній дорозі. Але рідко нам вдається це відчутти і це рідко — зрозуміти силу Божу”, — писала Леся Петлюра у своїх нотатках. Ця зовсім юна дівчина, на долю якої випали важкі випробування: вбивство батька, тяжка хвороба, — постає в матеріалах книги як талановита, людяна, мужня особистість. Туберкульоз обірве її життя у 30 років. Але, читаючи книгу “Симон Петлюра та його родина”, ми упевнюємося в тому, що ця світла дівчина залишила свій слід на великому шляху українців до Правди і Волі. Ось хоча б вірш Лесі Петлюри “Прапор”, який звучав на презентації:

О, прапор наш, України стяг шовковий,
Як сяєш ти в повітрі золотім!
І хто б сказав, скільки страждань і крові
Блищать слізьми у полиску твоім!

А скільки щастя в полиску яскравім!
Скільки в нім віри, сонця і змагань!
До правди й сили, до міцної волі
Скільки посвят й великих поривань!

Як маєш ти! У лопоті шовковім
Палкі, таємні шелести вогню,
Й шумлять в тобі козацькі корогови,
Що в бій несли Пречисту Покрову.

В твоїх складках двобарвної тканини
Є дух боїв і гостре сльиво лез,
А разом — мир і правда України,
Простори нив і моря синій плес.

О, стягу наш, освячений стражданням,
О, гасло чину й хвилі забуття!

В майбутнім хай тобі буде надбанням —
І наші вчинки, й розум наш, і завзяття!

Сторінки цього збірника додають дуже важливі штрихи до образів, які склалися у нас про видатні постаті героїчної доби Української революції. Дружина Симона Петлюри Ольга, його брат Олександр, сестри Марина і Феодосія, батько Василь Петлюра, племінники Володимир Петлюра і Степан Скрипник, який стане Патріархом Мстиславом (слава Богу, в Полтаві вулицю Карла Лібкнехта перейменували на вулицю Патріарха Мстислава!), отець Сильвестр Скрипник (разом із сестрами Голови Директорії Мариною і Феодосією його розстріляли у Трибах під Полтавою), Іван Рудичев, друг родини Петлюр, який, сам втрачаючи зір, допомагав удіві Симона Петлюри, — які прекрасні люди, з Богом і Україною в серці, жертвовні, чесні, незламні...

Ось таких справжніх українців і має брати за приклад молоде покоління Незалежної України. Про це говорили всі, хто виступав на презентації: і Микола Кульчинський, і голова міської “Просвіти”, історик-архівист Тарас Пустовіт, котрий багато зробив для дослідження епохи визвольних змагань, і Юлія Крамарева, завідувач відділу соціокультурної діяльності бібліотеки, і колишній завідувач обласного відділу культури Петро Бондаревський.

“Якщо міська влада нездатна ухвалити рішення про створення музею Симона Петлюри і встановлення йому пам’ятника — хай вшануванням пам’яті видатного земляка будуть ці дві книги “Просвітницької книгозбірні”, — сказав Микола Кульчинський.

І мені при тих словах згадався такий осяйний день 23 травня 2007 року... Тоді у Полтаві біля облдержадміністрації, неподалік будинку, де народився Симон Петлюра, відбулося освячення й урочисте відкриття пам’ятного знака на місці, де мав бути споруджений пам’ятник Голові Директорії і Головному Отаманові Військ УНР Обласну держадміністрацію тоді очолював Валерій Асадчев, він розумів значення вшанування Симона Петлюри для виховання українців синами своєї землі, а не рабами Москви. Бабусі-комуністки зі свистками, яких вивів такий собі Гавриков, трохи, щоправда, посвистіли та посікалися до святечно зодягнених людей: “А, ти свою фашистську вишиванку одел?” —

але люди стали колом, узялися за руки і відтисли свистунів геть. Захитую завершальний абзац зі статті, яку я тоді увечері написала:

“...Мітинг закінчився, а люди все йшли і йшли до пам’ятного знака — з квітами, з молитвою, з пам’яттю і слезою. Коли я підійшла до нього, саме якийсь чоловік упав на коліна, обійняв стелу і цілував її. І перед цією великою любов’ю простих полтавців, котрі живуть з Україною в серці, комуністичні свистуни здалися нікчемними потертими збезсиліми імперських дідьків”.

Я помилилася в одному — імперські дідьки ще не були безсилимими тоді, та й сьогодні не всіх їх змело з нашої дороги вітром Революції гідності.

У міській раді 2007 року головував “один из известнейших выпускников училища имени Андропова”, який незадовго до виборів приліпився до тоді популярного у Полтаві БЮТу, відтак опинився на посаді міського голови, де й показав себе зятем мазепобом і петлюрофобом (а отже, викінченим українофобом).

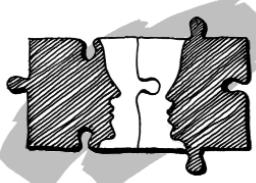
Того ж 23 травня 2007 року Господарський суд Полтавської області прийняв до розгляду позовну заяву Полтавської міськради до Полтавської обласної адміністрації з вимогою заборонити їй “вчиняти будь-які дії, спрямовані на зведення пам’ятника С. Петлюри, а також пам’ятних каменів, знаків, меморіальних дошок, монументів і будь-яких інших елементів (об’єктів, що стосуються увічнення пам’яті С. Петлюри на території м. Полтави)”.

І пам’ятний знак, який українці Полтави відкривали з молитвою, пам’яттю і слезою, безслідно зник... Мабуть, наставники Матковського по училищу імені Андропова були втішені: їхній колишній курсант і досі гідно виконує завдання боротьби з “українським буржуазним націоналізмом”.

Але навіщо я переповідаю історію десятилітньої давнини? Та тому, що напередодні виборів 2019-го “імперські дідьки” знову повилазили з усіх щілин. Люди по всій Україні, які з теле- чи радіоновин знають, що у Полтаві відсторонили від обов’язків міського голову Олександра Мамаю, можуть подумати, що чесним, здоровим силам депутатського корпусу урвався терпець. Насправді ж, на мою думку, це Андрій Матковський, головний полтавський мазепоб, петлюрофоб, а відтак українофоб, нажившись в Австрії і, мабуть, трохи збіднівши, хоче заново сісти на бюджетні грошові потоки, а вони ж значно зросли в результаті децентралізації. Тож гнати з міської ради драною мітлою треба обох — і Мамаю, і Матковського, а заодно й усіх, за чиєю спиною маячить постать ірода української політики Медведчука, кума ката Путіна.

...Ми не забули того, що творив Матковський 2007 року. А ще пам’ятаємо, що Мамаю саботував розпорядження голови ОДА, зиніційоване “Просвітою”, “Про вшанування пам’яті Симона Петлюри”. Згідно з ним, наступного року, у 140-ву річницю з дня народження Провідника, у Полтаві мав би постати пам’ятник Симоніві Петлюрі. Однак ні журі, ні всеукраїнського конкурсу міська влада не оголосила.

Ось такі вони, два чоботи пара... Рватимуться обидва до влади — вийдемо на новий Майдан. У місті козацькому, місті, яке народило Симона Петлюру, нам не треба ні шкуродерів, ні шварцбардів!

«Як довго ждали ми своєї волі слова»

Дарія БОБРИК,
фахівець Центру гуманітарної співпраці з українською діаспорою при НДУ імені Миколи Гоголя

Часто можна почути думку, що неважливо, якою мовою ми розмовляємо. Чи справді це так? Чи є українська мова лише засобом спілкування, чи це інструмент політичних маніпуляцій?! Ця тема викликає чимало дискусій і суперечок, згадати хоча б полеміку доктора філологічних наук, професора НУ “Львівська політехніка” Ірини Фаріон і професора мовознавства Інституту славістики Віденського університету Міхаеля Мозера під час IX Міжнародного Конгресу українців у Києві.

Чи є ще одна така мова, яку стільки разів забороняли? Якби вона була лише засобом спілкування, то наші недоброзичливі не провадили б таку масштабну кампанію, спрямовану на її знищення. Здебільшого всі згадують про Емський указ та Валуєвський циркуляр, але загалом виявлено 134 спроби царського та більшовицького режимів на законодавчому рівні знищити українську мову. Поряд з міфом про те, що в Радянському Союзі створено всі умови для нібито вільного функціонування мов усіх республік, були переслідування, розстріли й арешти українців, знищення українськомовних видань. Наші вороги обрали підступну стратегію боротьби: запрограмувати українців на самознищення. Вони намагалися викликати ненависть у носіїв української мови, а російська поглинула б нашу мову. На думку французького історика

Алена Безансона, “радянська влада намагається надати українській мові статусу “фольклорної”, “сільської”, від якої кожен, хто хоче зробити кар’єру, має відмовитися”. Для українців рідна мова в період її вигнання була виявом національної ідентичності, засобом демонстрації непокори.

Позиції української мови у світі досить хиткі. Саме ця проблема була головною на V Міжнародній конференції “Українська мова у світі”, яка відбулася у Львові 17 серпня 2018 року в рамках Першого світового форуму українознавчих суботніх і недільних шкіл. Представники 36 країн, яким небайдужа доля української мови, взяли участь у цьому важливому заході. Вони розповіли про проблеми, пов’язані з викладанням української мови у суботніх та недільних школах діаспори: більшість учителів ентузіастичні, які навіть не мають педагогічної освіти, але вони хочуть запалити іскру любові до України, яка жевріє в серцях дітей українських емігрантів. Для більшості з них недільна школа — уособлення Батьківщини. Гостро стоїть питання вивчення української як іноземної.

Богдан Ажнюк, доктор філологічних наук, професор, завідувач відділу мов України Інституту мовознавства імені О. Потебні НАНУ, зазначив: “Суб’єктом мовної політики є не тільки держава (органи державного апарату), а й громадськість: учителі, науковці, працівники ЗМІ, громадські активісти, представники культури. Усі чинять вплив на якість української мови”.

За часів Марії Заньковецької,

нашої землячки, щоб продемонструвати виставу українською, потрібно було отримати дозвіл, нині ж влада ухвалює закони, покликані захистити українську мову, яку в медійному просторі витісняє російська. Верховна Рада ввела квоти на вживання української мови на телебаченні та радіо. Це рішення має позитивні наслідки: збільшився відсоток українськомовного контенту, але якщо в українців не буде внутрішньої потреби спілкуватися рідною мовою, то жодні закони не врятують нас, адже мова не може існувати в оранжерейних умовах, вона має функціонувати в живому, розмовному мовленні.

Голова Співки українців Португалії Павло Садоха наголосив на тому, що потрібно розробляти стратегію поширення української ідеї. Адже в Португалії довго вважали, що молдавани — це слов’яни. Португальці тільки віднедавна почали переглядати історію про Голодомор, раніше тут побувала думка про те, що в Радянському Союзі представникам усіх республік було дуже комфортно жити.

Як зауважили учасники конференції, Росія популяризує вивчення російської мови за кордоном, таким чином вона збільшує сферу свого впливу. Влада розглядає мову як один з основних інструментів просування й реалізації стратегічних зовнішньополітичних інтересів країни. Вона активно пропагує ідею панславізму, яка є спорідненою з інтернаціоналізмом тим, що нерідко за цими двома гаслами замаскована русифікація. Не випадково Михайло

Роман Данилишин (у центрі), Марина та Владислав Сукенники

Грушевський свого часу виступав проти панславізму, вбачаючи в ньому загрозу для національних інтересів українського народу.

Прибічники ідеї панславізму акцентують на братерстві народів і спорідненості мов. Так, українська та російська мови належать до однієї мовної сім’ї, але своїм лексичним складом українська найбільш подібна до білоруської. Не можна говорити про те, що українська мова є діалектом російської, адже англійська та німецька також належать до однієї мовної сім’ї, мають спільні риси, але їх ніхто не ототожнює.

Держава має забезпечувати гармонійне функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя. Водночас вона повинна дбати про престиж мови за кордоном.

Погоджуюся зі словами координатора курсів Українського культурного товариства “Просвіта” в Буенос-Айресі Романа Да-

нилишина: “Мова — це перша жертва в асиміляційних процесах”. Але попри брак належної підтримки з боку держави, брак матеріальної бази, українцям, які покинули материкову Україну, проте не викинули її зі свого серця, все ж вдалося зберегти високий рівень володіння мовою, знання української культури та звичаїв.

І хоч як би дивно це звучало, але навіть за часів незалежності були спроби знищити українську мову. Згадати хоча б сумнозвісний закон “Про засади державної мовної політики”, або так званий закон Ківалова—Колесніченка (ухвалений Верховною Радою 3 липня 2012 року), який розширював використання регіональних мов і зробив українську необов’язковою в окремих сферах. Після цього в Києві й інших містах розпочалися акції протесту, які назвали Мовним Майданом. Ухвалення закону відбувалося з порушенням

Дарія БОБРИК

Тарас Павлович зазначив, що діяльність Алена Безансона є цінною для українців насамперед через поширення правдивої політики стосовно України та Росії серед європейців. Безансон належить до найвідданіших друзів України. В одному зі своїх інтерв’ю для французького видання він сказав, що Україна — це ключ та умова існування Російської імперії, яка розвалилася разом із комуністичним режимом. Привертає увагу передмова до збірника самвидаву “Етноцид українців у СРСР”, у якій національну й мовну ситуацію в Україні Ален Безансон характеризує так: “Радянська влада почала наступ на українську мову. Вона її знищила за межами власне кордонів України. Вона її знищила у вразливих місцях самої України, у містах. Вона намагається надати українській мові, яка до того ж була вельми заслічена русизмами, статусу “фольклорної”, “сільської” мови, від якої кожен, хто хоче зробити кар’єру, має відмовитися”.

Ален Безансон у книзі “Свята Русь” викриває комуністичну брехню. У молоді роки він теж повірив оманливим гаслам і вступив до комуністичної партії, однак невдовзі покався й вийшов з її лав. З часом у історика виникне

Покаяння Алена Безансона

Переклад книги Алена Безансона “Свята Русь” став інформаційним приводом візиту в Ніжинський державний університету імені Миколи Гоголя українського журналіста, перекладача, фахівця з мовної політики, громадського діяча Тараса Павловича Марусика.

У преамбулі ректор нашого вишу, кандидат історичних наук Олександр Григорович Самойленко, представляючи гостя, дав кваліфіковану оцінку книзі. На рахунок Тараса Марусика вже не один переклад робіт на історичну тематику, зокрема це праця Володимира Косика “Франція та Україна: Становлення української дипломатії (березень 1917—лютий 1918)”, наукова розвідка Франсуази Том “Кінець комунізму”. У доробку Марусика є й переклад дослідження Алена Безансона “Лихо століття: про комунізм, нацизм та унікальність Голокосту” (2007 р.).

Тарас Марусик, Євген Луняк, Олександр Самойленко

питання: “Чому ніхто не був покараний за злочини комунізму, у той

час як було повішено стільки нацистів?”

Тарас Павлович пояснив, чим обумовлена назва книги “Свята Русь”: у французькій мові для позначення “Росії” і “Русі” існує одне слово “La Russie”. Тож перекладач використовував ту чи ту назву залежно від контексту.

Марусик, розповідаючи про книгу, зачитував багато красномовних цитат, які викликали інтерес, інтригували; виникло бажання якомога швидше прочитати це дослідження.

“Свята Русь” — це книга про природу й механізм дії російської брехні, московське православ’я та слов’янофільство, французький менталітет і, звичайно ж, історію. Також французький історик досліджує генезу російської мегаломанії

Ален Безансон виокремлює такі ключові компоненти російської політики: брехня, маніпуля-

ції, гра. Здається, що улюблене заняття росіян — це спотворення та фальсифікація людського й божественного порядку. На думку Безансона, Росія позиціонує свою загарбницьку політику як хрестовий похід. Росіяни можуть знайти виправдання будь-якому вчинкові. Свою територію вони сприймають як землю обітовану, для них імператор — це місяць: “Місія царя полягає в розширенні кордонів православного царства. Він відповідальний не перед людьми, а тільки перед Богом. Опираючись на царя означає повстати проти Бога”; “Експансія розглядається в Росії як щось цілком природне. Вона є не завоюванням, а возз’єднанням. Возз’єднанням російських земель, а потім земель православних і, врешті-решт, інших земель, що мають природне покликання приєднатися до імперії”.

Автор зазначає, що незаперечною істиною для росіян стали такі постулати: “проклятий Захід”, “найвища ганьба для Росії іти спільним європейським шляхом”, “краще комунізм, ніж буржуазний і ліберальний капіталізм”, “патримональна природа російської держави, яка вважає себе власником землі і майна своїх підданих”.

Ален Безансон — це руйнівник міфів про країну, яка агонізує за періодом імперіалізму. Росіяни запевняють, що Москва — це

Конституції, він втратив чинність 28 лютого 2018 року.

Нині ми реанімуємо українську мову, боремося з росіянізмами, які є рудиментом колоніальних часів. Нещодавно було винесено на загальне обговорення проект нового правопису, який покликаний реанімувати деякі норми репресованої “скрипниківки”.

Наявність власної мови й активне її функціонування — ознака повноцінної життєдіяльності нації. Оборонні укріплення української мови охороняють культурні діячі, котрі своєю творчістю сприяють її регенерації. Нині з’явилися волонтери, які популяризують українську мову: проводять мовні марафони, допомагають російськомовним перейти лінгвістичний рубікон, адже з початком гібридної війни в деяких російськомовних з’явилось бажання українізуватися.

Перший світовий форум українськомовних суботніх і недільних шкіл, який організував Міжнародний інститут освіти, культури та зв’язків із діаспорою Національного університету “Львівська політехніка”, виявився дуже актуальним і результативним. Варто пам’ятати слова професорки Національного університету “Києво-Могилянська академія” Лариси Масенко: “Країна, в якій панують мова і культура колишнього колонізатора, не розвиватиметься як країна незалежна, а розвиватиметься як країна постколоніальна”. Тому є нагальна потреба проводити подібні форуми, конференції та семінари, створювати майданчики для пошуку ідей, втілення яких дозволило б побороти врешті-решт почуття меншовартості української мови і розвинуло б мовну стійкість в українців.

третій Рим, Безансон стверджує, що Росія — це секта; росіяни впевнені, що цар — це втілення Бога на землі, цю гучну заяву французький історик з легкістю спростовує, царі — це невігласи та деспоти; а вираз “великий російський письменник” для Безансона є гомеричним епітетом.

На стор. 35 Безансон актуалізує питання непорушності кордонів Росії: “Для європейців Росія була незвіданою зоною. Поняття кордону, який не має права перетнути ні в тому, ні в іншому напрямку, поняття успадковане від Монгольської імперії, набуває релігійного значення, стає бар’єром чистоти і внаслідок цього ще більше кожен”. Аналогію між росіянами та монголо-татарською ордою проводив й український літератор Євген Гуцало у своєму публіцистичному циклі статей “Ментальність орди”, зокрема він протиставляє землеробів-українців та кочівників-росіян.

Читаючи книгу Безансона, пригадала слова Фрідріха Шлегеля: “Історик — це пророк, звернений у минуле”. Ален Безансон розщепив “російську душу” на молекули.

Зініціював цікаву зустріч голова Благодійного фонду “Ніжен” Микола Пантелійович Шкурко, який подарував університету примірники книги.

Співаймо хоробрим осанну!

У вогняному кільці. Оборона Луганського аеропорту (Сергій Глогов, Анастасія Глогова, Анастасія Воронова; Юрій Руденко, Дмитро Путьяга; худож.-оформлювач В. М. Карасик. — Харків: Фоліо, 2018. — 540 с.: іл. — (Хроніка).

Володимир СЕМІСТЯГА, голова Луганського обласного об’єднання ВУТ “Просвіта” імені Тараса Шевченка

Завдячуючи розтиражованій інформації численних ЗМІ та засобам кіно-, телемістечтва не тільки в Україні, а й поза її межами, уславлено героїчний подвиг “кіборгів” — безстрашних воїнів-оборонців Донецького аеропорту. На жаль, досі широкому загалу майже невідомо, що на самому початку новітньої російсько-української війни, за сприяння місцевих пропутінських посіпак, не рахуючись із втратами, кадрові армійські російські підрозділи 149 дїб безрезультатно штурмували міжнародний аеропорт “Луганськ”. Намагаючись витіснити із займаних позицій та знищити його захисників, ворог навіть застосував ракетні обстріли з власної території. Зокрема й тактичними ракетами “Точка-У” та самохідними 240 мм мінометами “Тюльпан”. Невдовзі цей незнищений горішок опинився в повному оточенні в глибокому ворожому тилу.

Що ж протиставили кількісній перевазі в живій силі та озброєній агресорі українські воїни?

Передусім не тільки військову виучку і вміння застосування зброї, а й високі моральні якості, переконання, що захищають не тільки Батьківщину й “український світ”, а ще й боронять європейські демократичні цінності від загарбницьких зазіхань “рускаго міра”. Ось чому на підступах до лєтовища та на його площині під час проведення найгероїчнішої й водночас найтрагічнішої військової операції в секторі “А” влітку 2014 р. запеклі бої досягли небаченої напруженості. Унікальна за суттю та організацією, вона в стратегічному, тактичному і морально-психологічному аспектах, безумовно, вплинула на подальший розвиток подій у зоні проведення АТО. Дорогу ціну платила наша держава, захищаючись від агресивного сусіда. У ніч на 14 червня 2014 р. двома ракетами з ПЗРК диверсійна група ПВК “Вагнер” збила при заході

на лєтовище український Іл-76. Загинуло 49 наших воїнів. Але й ворог отримав адекватну відповідь: неподалік від лєтовища була повністю знищена рота вишколених псковських десантників. Тож саме тут було поховано російський міф про те, що Україну легко підкорити. Мрії місцевих проросійських посіпак про власну авіацію “ЛНР” так і залишились маревом. А головне — путінські рашисти почали боятися українських армійців.

Досі ці події достеменно не проаналізували та не вивчили науковці, не озвучені вони достатньо й інформаційно. Зате вже стали складовою колективної пам’яті безпосередніх учасників та очевидців подій. І хоч їхні спогади і бачення дещо суб’єктивні, в інформаційному плані вони унікальні, бо колективна людська пам’ять та усна історія — важливе історичне джерело. Заповнити лакуну, що виникла на цьому тлі, вирішили просвітянські активісти — молодь луганського євромайдану. Своє документально-художнє видання вони присвятили усім причетним до оборони найважливішої луганської твердині. Для цього зібрав спогади майже півтора десятиліття учасників і очевидців тих подій, оприлюднили унікальні світлинки та картосхеми, що імітують військові операції довкола лєтовища. Доречно використані також коментарі військових дослідників, армійських офіцерів, експертів з аналізу основних подій. Доречним є перелік українських героїв, які ціною власного життя рятували Україну від чергового поневолєння підступним ворогом в тозі євроазійського брата.

Запропоноване дослідження — лише перша спроба задовольнити жагу пізнання маловідомої сторінки нашої дійсності. Тож беззаперечно є влучним авторський посил розкрити історичне тло, на якому розвивалися луганські події паралельно з київськими 2013—2014 рр. і які передували окупації Луганська. Йдеться про формування і діяльність місцевого молодіжного євромайдану та

волонтерського руху, активізацію проросійських сил, генерованих луганськими колаборантами тощо. Безумовно, не все було відомо місцевій патріотичній молоді, основу якої складали члени і симпатичники “Молодого Просвіти”. Зокрема йдеться про ту антиукраїнську кухню, в якій готувалася пекельна суміш антидержавного перевороту під проводом місцевих регіоналів і лівих та їхніх зверхників у Верховній Раді. Про гоніння і намагання розправи з керівниками національно-патріотичних об’єднань і рухів та патріотично-налаштованих активістів. Про єднання більшості місцевих партійно-політичних структур і громадських рухів на ґрунті спротиву олігархічно-клановій антиукраїнській політиці, втручання РФ у внутрішні справи держави та боротьби з рашизмом за непорушність національно-територіальної цілісності та Соборності України.

Авторам варто було б згадати і про спортивну гордість Луганщини — Народного Героя України Т. Юлдашева, який виступив організатором самооборони луганського євромайдану, залучив до проведення акцій ультраС ФК “Зоря”, сприяв матеріально-технічному забезпеченню оборонців лєтовища. Думається, що все це в майбутньому. Адже немає сумнівів, що книгу перевидуватимуть з доповненнями і новими редагуваннями. Запорука цього — Благодійний фонд “Народна підтримка воїнів АТО”.

У травні 2016 р. у Львові відбулося відзначення військово-службовців 80-ї аеромобільної бригади орденами та нагрудними знаками “За оборону Луганського аеропорту”. 47 з них отримали нагороди посмертно.

Книга швидко набула розголосу. Її презентували на Луган-

щині, Львівщині, Київщині, Дніпропетровщині. Зокрема на Луганщині 600 бібліотек області отримали її примірники. На XXV форумі видавців у Львові книгу визнали одним із найбільш затребуваних видань. Нарешті крига скресла і в кінематографістів: кінокомпанія “МПЦ “ФОРПОСТ” представила документальну стрічку “Луганський аеропорт” (робоча назва “300 спартанців Луганського аеропорту”). Одна з переможців Десятого конкурсного відбору Держкіно, її проект отримав державну фінансову підтримку майже в 3 млн грн. Реліз роботи заплановано на кінець 2019 р. На думку автора і режисера фільму Т. Ткаченка написати своєрідний шоденник тих подій важливо не тільки задля вшанування загиблих і героїв війни. “Це потрібно для того, аби дослідити анатомію окупації і зради від самого початку і показати світу: маємо неоголошене віроломне вторгнення, маємо живих свідків, докази і хронологію подій. Людська пам’ять має властивість вивітруватися. На жаль, майже немає документів тієї пори, але є усна історія і це важливий доказ. Його потрібно вихопити, зафіксувати і зберегти”.

До честі документалістів їм вдалося з окремих матеріалів, знятих воїнами на свої телефони, вихопити найголовніше — всенародний дух боротьби за незалежність нашої держави. 1 вересня 2014 р. українські захисники Луганського лєтовища дійшли із займаних позицій, залишивши ворогу одні руїни. Але ми повернемось туди. Прийде час і зачинимо кордон на замок. Раз і назавжди. Але ніколи не забудемо тих, хто ціною власного життя боронив нас. Живі — співайте осанну героям!

Полтавська «Жіноча громада» вшанувала Тараса Шевченка у Вільнюсі

Валентина ШЕМЧУК

Розбудова європейської України, оборона сходу нашої Батьківщини від російських окупантів, вшанування пам’яті Провид-

ців рідного народу скликає подвижників української справи до єдиного кола і на Прибалтійських теренах.

Патріотичний напрям пріоритетний у діяльності Полтавського обласного відділення Міжнародної організації “Жіноча громада”, яке очолює заслужений працівник культури України Валентина Шемчук. Серед багатьох проєктів — і добродійна ініціатива “Об’єднані Шевченком”: відкриття меморіальних дошок поетові й Кобзареві зібрання в рідному місті й на Полтавщині, в Україні й столицях Європейських держав. Нині знову шляхи полтавців пролягли до Вільнюса, де наші земляки разом зі співвітчизниками в Литві вшанували пам’ять Національного Пророка. Валентина Шемчук презентувала спільні акції на увічнення пам’яті Тараса Шевченка разом із загальноосвітньою школою I—III ступенів се-

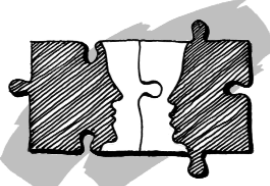
ла Абазівок, де Великий Кобзар перебував 1845 року, й із міськими бібліотеками, у чиїх збірках багато представлених творів Народного Провидця, а також із українцями в Естонії, Нідерландах, Німеччині, Польщі, Фінляндії, Франції, котрі свято бережуть спадщину геніального поета і художника.

Ми завітали до Вільнюса в рік 100-ліття Литовської держави — нашого союзника й партнера в питаннях євроінтеграційного та євроатлантичного поступу, держави, небайдужої до захисників України від російських окупантів, яка широко допомагає у лікуванні й реабілітації наших поранених військових. Особливо зворушливо було вклонитися Тарасові Шевченку в центрі литовської столиці в Українському парку Старого міста. “У Вільні, горіди преславнім”, як його назвав Великий Кобзар, єдині збережені ворота Аушрос з написом

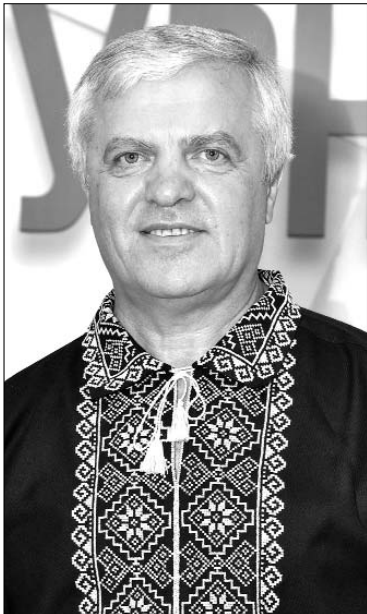
“Мати скорботна” колишньої міської оборонної стіни, одна з перших будівель костел Святого Казимира з чорно-золотою банею-коронуєю і Університетський архітектурний ансамбль пам’ятають юнака Тараса Шевченка. На вулиці його імені працює і Посольство України в Литовській Республіці.

У спільній благородній ідеї пошанування видатних національних постатей множаться світлі справи, живе дух свободи... А чудодійний образ у каплиці на Гострих Воротях Вільнюса Божої Матері Остробрамської, осяваючи братерське єднання, зміцнює віру й любов у наших серцях, наближає довгождану перемогу в російсько-українській війні, привертає добро і милосердя в душу кожного з нас!..

На фото: Валентина Шемчук біля пам’ятника Тарасові Шевченку у Вільнюсі

Про «хронічні хвороби» національної журналістики:

Микола ТИМОШУК, доктор філологічних наук, професор, журналіст

Рівно 70 років тому, у вересні 1948-го, в одному з видавництв Західної Німеччини вийшла друку книжка з промовистою назвою "Ukrainer uber sich selbst", що в перекладі звучить як "Україна про себе".

Цією книжкою було завдано велику кривду українцям. Причому — і в діаспорі, і в материковій Україні. Адже в передмові до неї було чітко стверджено, що українці історично не є здібними до налагодження державного життя, що їхня загадкава слов'янська душа сплещить винести зі своєї хати на базар для публічного паплюження все те зі свого власного життя, що в інших народів прийнято полагоджувати в кабінетах, на закритих нарадах, під грифом "для службового обговорення".

Дехто може запитати: а чи варто витягувати цей факт з ще не осмисленої нами власної історії; може, не покривати вчергове попелом наші й без того розтрівожені голови. Але тверде "за" вторять дві суттєві обставини:

Перша: матеріал для цієї книжки писали не німецькі журналісти; вони лиш зібрали і впорядкували те, що подавали на сторінках преси західної української діаспори самі українці, про себе.

Друга: часті випадки зневаги й паплюження українського в контексті національної історії, мови, традицій спостерігаємо й нині, з преси вже нашої — формально української за статусом, фактично антиукраїнської за змістом.

От і продовжує виходити такий собі "убивчий" компромат на самих себе — в окремих виданнях, телепередачах, радіо. Знову паплюжимо самих себе. Знову посипаємо попелом свої голови. Знову плачемо над своєю нещасною долею. Знову шукаємо винних, але не діємо. І це все читають чужинці.

Отож відверта розмова на цю болісну тему на часі. І це, гадаю, мало би бути для багатьох із нас холодним душем, спонукою отямитися, зупинитися, оглянутися, осмислити те, що відбувалося й відбувається нині на нашому вкрай засміченому і вкрай загрозливому, передусім із вини вчорашніх і нинішніх керманців держави, українському інформаційному полі.

Оприлюднення "гіркої правди": за і проти

Фактично виходило так, що на заданні хвороби української спільноти, які перейшли на сторінки її преси, українським журналістам і письменникам на еміграції вказали німці.

За уважного перегляду підшивок таких газет, особливо після Другої світової війни, картина справді мала сумний вигляд. Шпальти друкованих ЗМІ української діаспори дихали гострими конфліктами, страшними звинуваченнями, сенсаційними викриттями, палким з'ясуванням стосунків.

Найбільше це стосувалося громадсько-політичних тем.

Непорозуміння, які в зародку здебільшого мали особистісний характер, потрапляючи на газетні шпальти, згодом набирали розмірів всенациональної проблеми. Надаючи місце для публічного з'ясування подібних конфліктів, така преса мимоволі спонукала до створення групівщини, партійництва, кулуарних домовленостей.

Подібне відбувалося і в оцінці давньої й зовсім свіжої в пам'яті тодішніх сучасників історії України.

Прихильники різних політичних таборів, які опинилися в еміграції, здавалося, змагалися в підборі містких епітетів, щоб у міру власних переконань прилюдно паплюжити таку минувшину: одні били гетьманщину, інші — петлюрівщину, одні — Мазепу, інші — Хмельницького. Зі сторінок преси у гострій формі продовжували з'ясувати між собою стосунки бандерівці й мельниківці, православні й католики, представники старої й молоді еміграції.

Як результат — знівельований, спотворений один із драматичних і героїчних періодів боротьби українства за незалежність і волю, добровільно надані чужоземним і своїм опонентам оберемки повисмикуваного з історичного контексту рясного фактажу, що став слугувати компрометуючим матеріалом проти українців. Тому й не дивною була поява тієї викривальної книжки, видання якої здійснили німці.

Для чого?

Здається мені, й для того, щоб самі українці колись її прочитали — по-новому, з бажанням зрозуміти самих себе. І нарешті — змінитися. Перестати весь час шукати ворогів поза собою.

Видана чужинцями з легкої подачі українців гірка правда про них самих засвідчувала, як уважно перечитували в ту пору українську пресу в столицях світу.

Оприлюднення чужинцями такої "гіркої правди" про українство, з подачі його ж самою, несло три найголовніші загрози для ще не зорганізованої, ще не укріпленої кількасоттисячної української спільноти, розкиданої в різних країнах західного світу.

Загроза перша. Ставилася під сумнів можливість позитивного розв'язання заданного з історичного погляду "українського питання" з допомогою урядів провідних країн Європи.

Загроза друга. За умов безпощадного критиканства й групових воєн за "гетьманські булави", повсюдного взаємного підтасову-

вання фактів далеко не чесними засобами формувалися відповідні смаки читачів, свідомість яких ще не була устійнена.

Загроза третя. З труднощами створювана за рахунок коштів самих українців, така преса не формувала націєтворчого стрижня, а розхитувала його, формувала у читачів настрої, що не сприяли об'єднанню та злагоді.

Про "газетні війни" між своїми

Ключем для відтворення і вивчення явища з'ясування міжособистісних, міжгрупових і міжпартійних стосунків, яке вихлюпнулося на шпальти преси і пізніше отримало назву "газетні війни", слугуватиме низка публікацій у рясній пресі нашої еміграції, зокрема лондонської "Українська Думка", паризької "Українське Слово", канадської "Український Голос".

На їхній основі виокремлюються головні ознаки явища так званих газетних війн:

— неписане правило для публіциста, який порушує громадсько-політичні теми — конче когось "ударити";

— не вироблений політично, український загал дуже швидко увійшов у смак "приперченої" газетно-брошурної лектури, охоче споживав її;

— якщо в газетному номері не було якоїсь пікантності, газета вважалася яловою, беззубою і нудною;

— кожен із дописувачів, навіть якщо він початківець, прагнув бути гострим памфлетистом, а кожне друге пресове повідомлення з місць — якщо не алілуйщина, то пасквіль;

— один табір мобілізує найздібніші пера, щоб довести, що табір супротивника ні на що не здатний;

— вислід такої непримиренної міжтаборовості: в очах стороннього чужинця скомпрометовані одні й другі, а найбільше — Україна;

— у культурнім світі вже так заведено, що деякі конфліктні міжпартійні чи міжособистісні речі полагоджуються без публічного галасу;

— не кожна справа надається на те, щоб нею потрясати в пресі.

Аналіз викривальних публікацій минулого періоду, та й сучасності теж, дає підстави наводити немало прикладів про те, як не продумана наперед публічна дискусія може кинути тінь на все українське життя, що віддзеркалюється в пресі.

Візьмемо, для прикладу, серію публікацій Івана Багряного з ново-ульмівської газети "Українські Вісті", які стосувалися проблеми кадрів майбутнього державного будівництва і яка мала неоднозначну оцінку в українській і чужинській пресі.

В основі цей відомий діяч-патріот мав слушність у своїх таки "убивчих" аргументах. Тільки, здається мені, він обійшов увагою головне: таке тонке і складне питання, як здатність (чи нездатність) українців, після століть підневільного життя, взяти на себе відповідальність за творення держави, не варто було вирішити прилюдно. Його навіть не варто, з уваги на добро справи, порушувати в пресі. Реакція ж

численних опонентів українського відродження засвідчила, що українці, на жаль, не були готовими до публічних дискусій із найголовніших питань нашого життя.

Гострокритична і правдива стаття лондонської "Української Думки" на цю тему, названа "Надживання преси", викликала жвавий відгомін не лише в Англії. Її передрукували "Християнський Голос" і "Українське Слово" в Німеччині, солідаризуючись у такий спосіб із "Українською Думкою".

Актуальна на ту пору тема про відповідальність українського журналіста і журналістики мала продовження. Незабаром статтею Юрія Кошельника "Преса і громадянство: еміграційна преса, статті "з перцем" і "ложка дьогтю" "Українська Думка" спонукала читачів ширше глянути на порушену проблему.

Навіви приклади так званого надживання друкованим словом чи не всіма редакціями часописів і чоловіми публіцистами, автор пропонує покласти, нарешті, край дріб'язковій розсвареності нашої еміграції, принизливому хуторянству і завеликому надлишку забарного дьогтю в наших пресових публікаціях. Ми за критику, за дискусію, наголошується в статті, але компетентну, вільну від "перетягування шнура".

Із прискіпливого аналізу публікацій цієї проблематики на шпальтах діаспорної преси зримо випливає одна з причин цього явища: після тривалих років вимушеного мовчання під окупаційними режимами українська преса, отримавши вільні умови розвитку на теренах демократичної Європи, не зуміла сповна скористатися цією демократією, пішла на поступки окремих груп, які використовували силу друкованого слова в корисливих цілях. Таке надживання друкованого слова для партійних цілей створює ідеальну нагоду для розчарування і критики українців чужинцями.

Кредо української журналістики на еміграції

Аналіз річників провідних українських газет зарубіжного українства засвідчує, що низка редакцій незмінно дбала про свою репутацію як об'єктивного понадпартійного органу української загальнонаціональної думки. Це властиво зокрема для лондонської "Української Думки". Шоразу, коли у громадському житті українців час від часу виникали конфлікти і кризи, редакція вважала за необхідне ще і ще раз заявляти своїм читачам про незмінність своїх програмних засад. Так було і в непростий період кінця 40-х років ХХ століття.

Звернімо увагу на редакційну статтю "Слово до наших читачів: Кілька завваг про позиції і завдання "Української Думки". За умов чергового сплеску внутрішніх конфліктів у середовищі української еміграції, редакція наголошує на вірності своїй декларованій від початків заснування подвійній місії:

1. Бути переконливим доказом існування зорганізованості української спільноти;

2. бути візитівкою і репрезентантом цієї спільноти перед цілим світом.

Стаття цінна тим, що в ній сформульовано своєрідне кредо українського журналіста, яке адресувалося колегам по перу з інших подібних видань та до читачів із надією, що своїми дописами вони підтримають три найголовніші принципи їхнього журналізму. Суть цих принципів фокусувалася на незмінному потриманні вимог "Трьох П": Порядності, Професіоналізму, Патріотизму.

Зважаючи на дивну суголосність та гостру актуальність викладених тут думок для сучасних українських журналістів, цей фрагмент статті варто подати без скорочення:

"Модерна духовна криза, яка принесла цілому світові жахливі нещастя, виникла з того, що в прилюдному житті народів запанувала всевладно фраза. Фраза заступила думку. Фраза — це продукт, що вийшов з компромісу правди з брехнею. Фраза — це головний інструмент пропаганди. А як відомо, головною метою пропаганди є обстріхувати нарід і відлучувати людей думати.

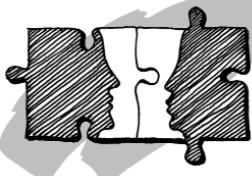
Ми хочемо давати думку. Це значить — кожне явище з українського чи чужого світу оцінювати з погляду української думки та українських інтересів. Це значить бути органом української прилюдної опінії. А з цього наш обов'язок — творити ту опінію та підтримувати її, бо прилюдна опінія — це необхідна передумова того, щоб нарід був справді народом. Як людина, якій знищено совість, перестає бути людиною, так нарід без прилюдної опінії перемінюється в юрбу, масу. Публічна опінія — це голос народної совісті, це той невидний, але необхідний провідник, без якого народ скоріше впаде в провалля. Але щоб була публічна опінія, має бути незалежна преса. Газета, яка в якийсь спосіб перестає бути речником загальнонаціональних інтересів, стає рупором бажань і поглядів того чинника, стає пресою партійною.

Одиноким критерієм, який керує редакцією, має бути совість редакторів, їх почуття відповідальності, їх відданості національним інтересам народу, з якого вони вийшли".

Глибокий, переконливий, правдивий, патріотичний текст, який не може й сьогодні залишатися байдужим кожного, хто читатиме його. Більше того, цей текст є особливо актуальним для нинішніх реалій української національної журналістики. Зосібню тієї її провідної за обсягом впливу на читача (слухача, глядача) частини, очільникам якої серцевина української думки, українських інтересів, їхня домінуюча роль у журналістських сюжетах є чужими, несприйнятливими, далекими від пріоритетів. Адже упродовж останніх десятиліть такі очільники віддані не "національним інтересам народу, з якого вони вийшли", а клановим олігархічним групам, які всі роки незалежності України продовжують не лише грабувати її, а й вихолощувати з її душі національне, народне, самобутнє.

Головні завдання преси

У згаданому вище зверненні до читачів були конкретизовані завдання часопису. Викладаючи їх

на них із тривогою вказує преса української діаспори

у цифровій послідовності, редакція цим самим давала своєрідні рекомендації своїм постійним авторам і новим дописувачам: на які теми слід писати, яких критеріїв у написанні варто дотримуватися.

Ось ці завдання.
1. Бути речником поневоленої Батьківщини і сказати світові те, що хотів би сказати український нарід, якщо міг би вільно висловлювати свої бажання й думки.

2. Бути духовним помостом між еміграцією і Рідним Краєм.

3. Відстоювання ідеї громадянського замирення й конечність об'єднання всіх національних сил.

4. Підтримувати рівною мірою обидві Церкви українського народу.

5. В українських справах на міжнародному рівні — соборність України.

6. В українських справах на терені Великої Британії проповідувати необхідність зберегти єдність громадської організації.

Як ці декларовані завдання реалізовувалися в подальшому?

Однією з ефективних форм ставали відкриті звернення редакцій щодо необхідності вироблення єдиного підходу до розв'язання важливих громадських справ.

Так було у випадку створення і ствердження по завершенні Другої світової війни єдиного національно-державного центру українства у західному світі — Української Національної Ради (УНРади). Зокрема у числі від 6 березня 1948 року “Українська Думка” закликала все громадянство підтримати УНРаду. “Це наша турбота про подальшу консолідацію українства за кордоном, проти спроб ворогів роз'єднати українські сили, — підкреслюється в зверненні. — Не допускається, щоб критика УНРади стала причиною для нівечення реальних добутків української консолідації”.

Ще один приклад.

У січні 1966 року виповнювалося п'ять років, як за вказівкою Москви у столиці радянської України Києві було створене Товариство культурних зв'язків з українцями за кордоном. І ці п'ять років треба було для цього, щоб українська спільнота на еміграції остаточно могла усвідомити, що метою цього товариства, яке діяло під опікою і за вказівками кремлівського КГБ, була організація підривної, або, як кажуть у діаспорі, розкладацької діяльності в середовищі українців на еміграції.

Не випадково саме форми, методи та наслідки такої діяльності стали предметом гарячого обговорення на Першому конгресі українських журналістів США та Канади, що відбувся наприкінці 1966 року. В розлогій кореспонденції про цю подію автор Бравович наголошує, що вільнолітні завдання української преси на чужині спільні й ідентичні; питання залишається, як їх виконати, щоб принести громаді найбільшу користь.

Коротко ще про одну форму реалізації поставлених перед пресою завдань. Йдеться про відкриті листи, що вміщувалися здебільшого на перших шпальтах.

Зазвичай з'являлися з приводу проблемних питань загально-

національного характеру (політичних, громадських, культурних), довкола яких у пресі створювалися нездорові тенденції. Показовим у цьому плані є публічне звернення до українських журналістів в еміграції, авторами якого стали авторитетні майстри пера, члени президії СУЖу: Дмитро Андрієвський, Володимир Стахів, Михайло Воскобойник, Володимир Лєник.

Варто навести витяг із цього листа, щоб відчутти гостроту моменту і водночас виваженість, аргументованість, толерантність, тверду налаштованість авторів на кінцевий позитив. Актуальність висловлених тут думок і рекомендацій не втратила своєї гостроти й для нинішніх реалій української журналістики.

шення чи не вміщення надісланого матеріалу. Просимо їх ласкаво, щоб вони уважно поставились до піднесених нами питань”.

До речі, цього відкритого листа було розіслано в усі українські періодичні видання в Європі з проханням опублікувати і цим довести до відома більшої кількості журналістів та дописувачів.

Про забуті правила давньої української журналістики

Як і в будь-якій професійній справі, у журналістиці та видавничій справі з давніх-давен поступово вироблялися певні етичні принципи, правила й рекомендації, актуальність яких витримала перевірку часом. Їх не можна було порушувати в тих редакційних колективах, де журналісти й ре-

ніх думок можуть прислухатися і виробляти прилюдну думку.

Принцип об'єктивності мусять шанувати журналісти, критики й дописувачі з уваги на суспільну роль своєї праці. Тому вони не можуть вносити в загальну працю особисті мотиви.

Необ'єктивні статті, в яких немає правдивої оцінки, створюють гуляйполе для тих, яким бракує таланту, а то й чести.

Критик, рецензент і дописувач мусять зберігати безсторонність і обережність. Важливо триматися фактів.

Про критику і самокритику

Часто доводиться спостерігати брак критеріїв в оцінці літературних творів, а ще більше — в оцінці мистецьких заходів: кон-

цього часто нищать сусіда скрізь, де б він не був і чого не зробив.

Ще гірше, коли свою правоту прагнуть доказати члени товариства і організації. Вони тоді не перебирають у засобах і своїм доказуванням убивають усе.

Замість висновків

Проблематика, пов'язана з покликанням, завданням та моральними засадами української інтелігенції загалом і української журналістики зокрема, загострилася в останній час, коли національна журналістика переживає затяжну кризу.

Причина цієї кризи — в незнанні уроків історії української журналістики, у багаторічному цілеспрямованому й наполегливому вихолюванні з неї національного стрижня. Нинішні її керманічі ЗМІ, як також і дослідники та науковці, не захопивши витягнути таку журналістику з трясовини меншвартості, заповзято запихають нині в таке ж болото космополітичної “комунікативно-каналізаційної” епохи.

Досвід преси української еміграції, яка переживала подібну кризу на етапі її становлення та бурхливого розвою після Другої світової війни, є неоцінним за умов його прискіпливого вивчення та винесення належних уроків.

Після тривалих років вимушеного мовчання під окупаційними режимами, українська преса, отримавши вільні умови розвитку на теренах демократичної Європи, не зуміла сповна скористатися цією демократією, пішла на поступки окремих груп, які використовували силу друкованого слова в корисливих цілях. Таке надуже вживання друкованим словом для партійних цілей створює ідеальну нагоду для розчарування і критики українців чужинцями.

Кредо української журналістики в усі часи її розвою базувалося на двох незмінних постулатах: бути переконливим доказом існування зорганізованості української спільноти та бути візитівкою і репрезентантом цієї спільноти перед цілим світом.

Головні завдання української преси в різні історичні періоди залишалися незмінними: відстоювання ідеї громадянського замирення й конечність об'єднання всіх національних сил; підтримувати рівною мірою обидві церкви українського народу — православну та греко-католицьку; в українських справах на міжнародному рівні — соборність України; в українських справах на чужині проповідувати необхідність зберегти національну єдність громади.

Моральні засади діяльності сучасної національної журналістики та її творців мають фокусуватися довкола патріотизму, професіоналізму, толеранції традицій національної журналістики; об'єктивності і правдивості; самокритичності; відкритості; аргументованості.

Дотримуючись такого, не даватимемо чужинцям думати про нас зле.

Київ—Мюнхен—Лондон—Київ

“Дозволимо собі нагадати про деякі правила журналістики, порушення яких викликає несмак у читача, обурення в зацікавлених, активну овацію в покривджених, а відтак загальне згірчення.

Засада об'єктивності має бути пошанована журналістами з огляду на суспільну роль їхньої діяльності. Автори повинні триматися фактів і застосовувати при оцінках їх критерії загального добра, критерій національно-державної рації...

Дискусія та навіть полеміка в справах громадянських і політичних є корисними, коли сприяють вясненню засадничих позицій. Однак автори не повинні вносити в загальні справи особисті моменти і використовувати прилюдні виступи для приватних порохунків. На жаль, маємо багато виступів, надиханих злобою.

Дискутантам не вільно вживати образливих висловів, орудувати інсинуаціями, принижувати своїх опонентів. Подібні методи є недопустимі в поважних часописах”.

Звертаючись до всіх укр. журналістів, ми особливо надіємося на почуття відповідальності пп. Редакторів, які рішають про вмі-

дактори-видавці несли високу місію не лише просвітиків і навчителів, а й будителів та авторитетів нації.

Мартирологія наших письменників і критиків дає нам безліч прикладів, коли за здорову критику та ідейну поставу автори платили життям. Наша давня література й критика відзначалися ідейною чистотою і правдивістю.

Про все це нагадувала своїм читачам преса української діаспори, подаючи із середини 60-х років минулого століття низку матеріалів, які слугували своєрідним збірником рекомендацій із журналістської етики. А зачином для відвертої розмови з читачем слугувала стаття “Про необхідність етики в журналістиці” (“Українська Думка” Лондон).

Спробуємо виокремити з низки публікацій окремі тези і, для кращого сприйняття, згрупувати їх за такими актуальними розділами.

Про принцип об'єктивності і правдивості

Нашим журналістам бракує ширшого світогляду та об'єктивності. Вони забувають, що до їх-

цертів, вистав та інших імпрез, коли ті імпрези стоять на дуже низькому рівні й компрометують нас перед чужинцями.

Стає вже правилом у рецензіях і відгуках на події не називати речі своїми іменами.

Коли планують дискусію, то варто подумати, чи корисна вона для загальної справи.

Дописувачам наших газет бракує самокритизму. Про самокритику професор Євген Онацький писав як про визнання власних помилок.

Інколи українці втрачають почуття міри й вихваляють безкритично те, що українське.

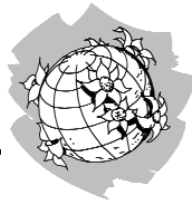
Про анонімні дописи

Багато статей не підписаних або автори криються за криптонімами. Так не має бути, особливо коли за змістом статті критичні.

Багато є тих, хто займається брудною роботою і тим компрометує професію журналіста. Ще гірше, коли такий несовісний дописувач дає це в чужинську газету.

Про доведення своєї правоти:

Наші люди люблять за всяку ціну доказати свою рацію. В ім'я

Духовні острови серед потоку світового

Леся БЛІК,
м. Зборів

Закінчення.
Поч. у ч. 39 за 2018 р.

II. *Володаркою живого слова* назвали літературознавці Лесю Лисак-Тивонюк. Коли 1983 року в кабінеті завідувача Зборівського райво радилися, чие ім'я присвоїти міській гімназії, залишили тільки дві пропозиції — Романа Завадовича і Лесі Лисак-Тивонюк, та врешті проголосували за перший варіант. Гімназія у Зборові носить нині ім'я Романа Завадовича, Князя дитячої літератури, уродженця села Славної, що на Зборівщині. Він теж із сім'ї вчителів. Що на те Леся? Не образилася з вічності, лиш вибачливо усміхнулася і пригадала слова своєї бабці Катерини з Розгадова: "Хлопшеві легше жити на світі. Хлопець усе дасть собі раду, а ось дівчина залежить від людей". Звертаючись до уявної подружки Рені (тобто до самої себе) у повісті "Стежка додому" Леся з прощеним гіркістю визнає: "Я не феміністка, Реню, але думаю, що бабуна мала рацію. Бодай у моєму випадку". Жінка, що мала талант письменниці й акторки,

тичності молоді сприяли також вистави українського театру "Заграва", який гастролював і в Золочеві. У біографічному творі "Стежка додому" Леся згадує про постановку "Земля" (за творами Василя Стефаника): "Все те, що чула й бачила, не в силі вміститися в її дитячому серці, в її думках. Реня знає тільки одне: вона, як і старий Максим, дитина тієї рідної землі, вона зв'язана з нею міцними нитками на все життя, і цих ниток ніхто і ніщо не зможе розірвати". Опісля Леся Руда здобувала освіту в Перемишлянській гімназії, а 1939 року склала іспити (матуру) в Жіночому Ліцеї Українського Дівочого Інституту. Мала намір студіювати журналістику, але почалася Друга світова війна. На рідну землю Лесі прийшли криваві сталінські опричники. В їхній тупій нещадній жорстокості, невігланстві й україноненависництві дівчина мала сумну нагоду пересвідчитися за той короткий час, коли працювала вчителькою у селах Зборівщини, як от Монилівка і Чистопати. Більшовицькі окупанти з коренем виривала все національне. Особливо багато прикросів зазнала Леся від завідувача районного відділу народної освіти — колишнього

та солістів. Пригодилися як хористка, бо мала слух і голос. ...Вишкіл був майже касарняний. ...Вишколювали нас від ранку до ночі. Спосіб нагадував циркове дресування. Нам сказано, що необхідно на сцені гнучкість тіла мусимо здобути з допомогою акробатики. Я наполегливо вивчала "рундати" (акробатичне "колесо"). Якоюсь не пощастило. Була дуже вузька сцена. Керівники по закінченні ревії винесли мені сувору догану за те, що "могла пошкодити театральну власність — своє тіло". ...Доля хотіла, щоб я посковзнулася й звинула ногу в кістки. Керівники страшенно мене вилаяли. Я зі сльозами пообіцяла, що буду танцювати так, ніби нога не боліла. Слова додержала, і глядачі не завважили, що хтось, на сцені танцюючи, всміхається попри великий біль". Вистави відбувалися по таборах переміщених осіб. У таборі, де була Леся, постановки робили "в залі, живцем переробленій з кінської стайні. В стайні ще стояли цементові жолоби. "Зал" була битком набита. Злиденні, виголоджені на рідкій таборовій зупі люди, без майбутнього, були спрагнені духової трави, може, більше, як хліба. Тортувала їх непевність, чи не вдеруться до табору совєтські лодолови. Безжурна ревія давала змогу забути на дві години про кошмар".

1950 року відбулися зміни у житті Лесі Рудої. Заледве вдалося уникнути загрози депортації на окуповану сталіністами батьківщину, де їй уготовано було заслання чи тюрма. Уже одружена з Михайлом Лисаком (побралися у Німеччині перед самим виїздом), вона перетнула океан і прибула у місто Боффало (США). Та невдовзі їхній шлюб розпався. Довгі роки Леся жила разом із матір'ю, працювала понад двадцять років у торговельних фірмах, писала твори, читала їх напам'ять, часто виступала на різних імпрезах перед громадою у місцях поселення українців. Якоюсь Лесю Лисак запросили колишні українські вояки, до яких письменниця була дуже прихильна. Там, у Канаді, вона познайомилася з Володимиром Тивонюком, у минулому — старшиною артилерії. Він наважився показати симпатичній блівці оселю "Говерля" — поселення в лісі (40 миль на північ від Торонто), де екс-комбатанти збудували каплицю, житлові помешкання та заснували свою громаду. Головою обрали Володимира Тивонюка. Він теж спорудив собі дерев'яний будинок, що згодом буде описаний Лесею у повісті "Хата в лісі".

А далі життя спресувала смерть. 1976 року померла мати Лесі — Анна Руда, з дому Колісник. Заповідала, щоб Леся і Володимир наразі одружилися. Вони наважилися це зробити через рік, уліпневу суботу 1977 року. Вінчало їх у сільській церкві неподалік оселі "Говерля". Церква була прикрашена квітами. "Суботній ранок був прекрасний. Свіжий, скупаний учорашнім дощем. Сміялося радісно сонце. ...Прийшли новеньким автоматом свідки. Включили магнітофонний запис, який грав українські пісні. До фортепіано засіла дружина священика у довгій білій сукні. Попливали звуки весільного маршу. ...Золото сонця упало на дві шлюбні обручки" (3 книжки "Хата в лісі"). А через два дні, 18 липня 1977 року, Володимир Тивонюк помер від серцевого нападу в своїй хаті на "Говерлі". Для тендітної Лесі, що так довго чекала на лицаря Влодка, це було страшним ударом. П'ять років вона їздила з американського Боффало до оселі "Говерля" в Канаді, щоразу перети-

Леся Лисак

художні твори. "Я хотіла б, — писала Леся, — щоб по моїй смерті рецензенти (якщо такі будуть) написали про мене, що я не вигадувала сюжетів до своїх писань, що темами моїх розповідей були події з життя і переживання людей, що я не грала на нервах читачів, змальовуючи драстичні, а то й патологічні картини; що був у мене український християнський світогляд, що була я віруюча. У політичних справах не підпадала під нічий вплив, мала свою, хай і скромну, власну думку. Моїх поглядів і переконань ніхто мені не накидував. Я дуже не любила смутку, та він волівся за мною довгі роки. В останні роки смуток мене подолав... Пишучи, я старалася дати читачам завжди дрібку ясності, надії, погляду на щось краще від буденщини. Я вірила, що затрути комусь душу песимізмом є таким самим злочинним, як зробити когось калікою. Фізичні покалічення часто гояться безслідно, а духові — ні... Я не вміла бути дволичною, чи, як кажуть, "дипломаткою". Говорила й писала відверто те, що думаю. Хотіла б я, щоб хтось написав, що я була закохана в Красу — з великої літери. Я шукала краси усюди, зокрема в природі та в традиціях нашого народу. Чому я писала? Це був мій поклін, мій вияв подяки моїй рідній Галицькій Землі. Це була моя святість, моя любов. Навіть коли я писала про теперішність, то бачила її крізь призму рідного".

Біографічною трилогією назвав Михайло Лоза повість-хроніку "Хата в лісі", та дві інші повісті "Стежка додому" і "Замок на вулиці Мейн", в них — майже весь життєвий шлях Лесі Лисак-Тивонюк (з дому — Рудої).

Друкували твори авторки накладами 700—1000 примірників. В Україну ці книжки надсилали з діаспори уже в 90-х роках, коли проголошено було незалежну державу. Таку книгозбірню подарували земляки і музею "Зборівська битва". Так, у бібліотеці закладу можна побачити книги Лесі Лисак-Тивонюк "Замок на вулиці Мейн" і "Хата в лісі". Було б дуже добре, коли б цими творами зацікавилися сучасні видавництва та подарували їм нове тіло. Світле, мудре, шире слово письменниці вартує такого воскресіння. Життя коротке, та воно стає ще коротшим на чужині, далеко від рідної землі. Чи не є нашим обов'язком продовжити у вічності життя творчого духу славної зборівчанки?

Іронія, спостережливість, любов до Божого світу — у словах, мовлених героями творів Лесі Лисак-Тивонюк, а значить, і нею самою: "Я люблю людей, поважаю людську працю. Я тільки не переносю одного: ледарів, які нехтують своїми обов'язками. Бо кожен з нас повинен виконувати те, чого від нього в даний час вимагає життя".

ХАТА В ЛІСІ

Леся народилася 14 квітня 1921 року у селі Вірлові в учительській родині. Батько — Іван Рудий — був родом із Краснопуці, а мати — Анна Колісник — з Розгадова. Вірлів мав школу-ліп'янку, де вчителювала мати, а батько був на такій же праці у селі Храбузні.

"Сільська школа на перехресті доріг. По дорозі бігають школярки, бо подвір'я нема. Чотирьох дітей коло школи обведені парканом. Хвіртка повинна бути закрита, щоб гуси з-над річки не лізли в городчик. А перед школою клумба. На ній терпко пахнуть чорнобривці. Під вікнами мріє у літні ночі матіола. Кожного ранку татко йде до Храбузні вчити дітей, а мама вчить у Вірлові. Реня зостається сама в маленькій кімнатці-кухні" (3 книжки "Стежка додому").

Пізніше Івана Рудою призначили директором школи у село Білоголови, що з боку польського уряду було скоріш винятком, аніж правилом, бо такі посади рідко обіймали українці з огляду на шовіністичну політику тодішньої влади.

Мабуть, батьки спочатку самі навчали доньку, так би мовити, приватно. Або ж ходила дівчинка в ту початкову школу, де вони працювали. Леся згадує про навчання вже аж у 5—6 класах початкової польської школи в Залізцях, потім про польську гімназію у Золочеві. "Однорічне перебування в польській гімназії... не вважаю змарнованим. Якраз навпаки. Тому, що мене звали "русінкою", я дуже яскраво відчула свою українську окремішність. Те, що зветь почуттям патріотизму, — скріпилося. Небезпека асиміляції вже мені не загрожувала. ...Антибіотиком проти хвороби спольщення була у моєму випадку якраз польська гімназія" (Там само). Такий стійкий імунітет проти асиміляції прищепила Лесі українська церква, яку дівчина охоче відвідувала. "Ця шонедільна пісня-молитва в церкві святого Миколая була цементом, який сповував цеглини національної свідомості" (Там само). Утвердженню національної самоіден-

енкаведиста. Попри те, дівчина наважилася вдосконалювати педагогічну фаховість на заочних курсах у педагогічному інституті м. Крем'янець. Леся перебувала під дамокловим мечем червоного режиму, та війна посунула на схід. На зміну одним загарбникам прийшли інші. Проте за німецької окупації Леся Руда не зазнала того тиску, як за радянської влади. Вона вирішила здійснити хоча б одну зі своїх мрій і вступила у Театральну школу до Львова. Мистецькі студії перервала знову ж таки війна. І та, що так любила рідну землю, мусила емігрувати, бо вдруге пережити більшовицьку окупацію їй уже не вдалося б. У краї залишився тільки батько, а Леся разом із матір'ю рушили на захід. Війна закінчилася, та їхні митарства тільки починались. Однак українці навіть у руїнах налагоджували побут і плекали культуру. Не тільки тому, що живий про живе гадає, а певніше для реалізації духовних потреб, втілення власної творчої натури. Леся Руда продовжила навчатися акторської майстерності у Театральних студіях Олісипа Гірняка та його дружини Олімпії Добровольської. Ця театральна школа діяла спочатку на теренах Австрії, потім у Німеччині. Про суворість такого мистецького вишколу в непевних умовах таборів Ді-Пі (переміщених осіб) розповідає авторка устами своєї двійнички — героїні твору "Хата в лісі" Блянки: "Постав у злидених таборових умовах театр. Попала я туди поміж професійних акторів

— **Яке місце в репертуарі Вашого театру посідає українська класика?**

— Одне з провідних. Тут уже багато років представлена вистава за п'єсою Михайла Старицького "За двома зайцями". Минулого сезону були дві прем'єри за українською класикою: "Як загинув Гуска" Миколи Куліша та "Кайдашева сім'я" Івана Нечуя-Левицького. Маємо плани щодо реалізації відомих і не дуже сюжетів національної класики (літератури, драматургії, прози) на сцені нашого театру. Прагнемо допомогти кожному глядачеві зрозуміти національну класику. Але починаємо з того, що прагнемо, аби глядач захотів почути українське слово, насолодитися ним.

— **Нова вистава це вже не перша Ваша робота в театрі?**

— Першою моєю режисерською роботою в цьому театрі була вулична вистава "Легенда про Київ". Це такий вуличний перформанс під відкритим небом із гігантськими ляльками. Створення цього проекту ініціювала адміністрація театру для презентації під час церемонії відкриття I Київського міжнародного фестивалю театрів ляльок "Puppet.UR" (30 вересня—4 жовтня 2017 року, місце проведення — Поштова площа). Це була така поетична інсталяція, перформанс про зародження Києва зокрема й української нації загалом. Сюжет вистави створено за мотивами української народної казки про Котигорошка.

Оксана КОЗАК,
викладач музики Львівської музичної школи № 5

У Львівській музичній школі № 5 відбувся "Вечір осіннього танго". У концерті брали участь і викладачі школи, і учні. Викладач О. В. Козак розповіла про корифеїв української естради, зокрема танго, таких, як Богдан Веселовський, Ярослав Барнич, Василь Безкоровайний, Анатолій Кос-Анатольський.

Музичне життя Львова тих років було дуже багатим і різноманітним. Організовує свої концерти співачка Одарка Бендрівська (племінниця Соломії Крушельницької), акомпанують їй відомі піаністи — Софія Люса, Наталя Клішківич та Галя Левицька. Галя Левицька грає у відомому на той час тріо зі скрипалем Романом Криштальським та віолончелістом П. Пшеничкою. Вони їздять з концертами по всій Галичині. У 1936 р. Одарка Бендрівська разом з Г. Левицькою влаштовують вечір новітніх пісень. Відомий піаніст, критик і композитор Антін Рудницький разом з дружиною — співачкою Марією Сокол ведуть по Львівському радіо просвітницьку програму "Сорок хвилин для дітей".

1939 р. заснована Львівська консерваторія ім. М. Лисенка, тут працюють відомі Львівські музиканти — скрипалька Леся Деркач, баритон світової слави, соліст Віденської опери Роман Прокопович-Орленко.

У Львові виступають такі знаменитості, як О. Мишира, М. Менцінський. Співають вони під акомпанемент самого С. П. Людкевича. На сцені Львівської опери звучать голоси М. Волинського, М. Менцінського, О. Любич-Парахоняк.

З концертами по Галичині і у Відні гас-

Ігор ФЕДІРКО: «Театр ляльок для дорослих більшості невідомий»

У Київському академічному театрі ляльок відбулася прем'єра вистави "Кайдашева сім'я", яку поставив режисер Ігор Федірко. Сьогодні пан Ігор гість "СП".

Наступною постановкою став казковий мюзикл для всієї родини "Красуня і чудовисько", який презентували під час новорічно-різдвяних свят. Третя вистава — вистава-гра для зовсім юних театралів та їхніх батьків, створена за шлягером радянської драматургії "Гусеня", але ми вирішили її зовсім по-новому. Драйвово.

"Кайдашева сім'я" — моя четверта робота за цей рік у театрі. Я довго працював над п'єсою. Ми разом із художником Миколою Даньком розробляли сценіграфічне вирішення. Після цього була копітка робота над пісенним репертуаром. Я шукав невідомі зразки українського фольклору. Актори більше року розучували пісні під керівництвом концертмейстера Олени Яцкулинець. Можливо, через те, що це одна з перших вистав, де вокал — основа атмосфери спектаклю, ми намагалися якомога більшу увагу приділити вокальним репетиціям.

Для вистави виготовили 56 ляльок, 6 з них — головні персонажі.

— **Початок вистави відрізняється від того, що писав Іван Нечуй-Левицький.**

— Експозиція вистави — це зародження сім'ї. Прагнення показати, ніби в цій сім'ї все є. Діти, земля, пісня, культура, любов і благословення є, і янголи над ними. А потім егоїзм та індивідуалізм руйнують родину. Хотів показати, що ми маємо дуже багато всього у житті, але не вміємо цінувати. А після смерті Кайдаша показано роздуми про смерть. А текст старовинної пісні "Помишляйте", яка звучить у цей час, дає відповіді на багато запитань.

У спектаклі звучить 10 композицій. Фінальна — "Зберімося, роде", а також: "Веснянка", "Я птвичка невеличка", "Ой у полі грушечка", "Під яблунькою". Я намагався підібрати пісні, які невідомі сучасному глядачеві, більш автентичні у мелодії і виконанні. Спочатку пісень було значно більше. Перевіряв у акторів, чи хтось знає ці твори. Якщо були відомі пісні, то відра-

зу ж їх відкидав. Прагнув підібрати пісні, які територіально відповідають центральній Україні.

— **На якого глядача розрахована вистава?**

— На дорослого. Адже головна тема — стосунки в сім'ї. Але "Кайдашева сім'я" є в шкільній програмі, тому на виставу приходять учні старших класів. Можливо, і вони для себе тут знайдуть щось корисне.

— **У новій виставі Ви вирішили зробити ставку на молодість?**

— Не тільки, тут є й досвідчені актори. Але переважають молоді виконавці. У виставі чотири партії вокалу, маріонетки, пластика і все це в просторі. Серед акторів хотів би відзначити Вікторію Огородню — Баба Палажка, Янгол, Чорт; Юлію Шаповал — Кайдашиха, Юрія Друга — Кайдаш, Руслана Драпалюка — Лаврін, Валентину Корсунську-Марченко — Мелашка, Романа Молодія — Карпо. Хотів би також подякувати реперитору по пластиці Тетяні Чеглюк, по вокалу — Олені Яцкулинець, головному художнику театру Миколі Даньку.

— **Чи задоволені першими показами вистави?**

— Я починав свій шлях з акторства. А акторів важко дивитися на свої роботи. Здається, зараз триває період наповнення вистави. Перші покази були емоційними, і ця емоційність перекинулася деякі недоліки. Зараз треба "наростити м'язи" вистави, щоб досягти ансамблевості. Вистава триває дві години, маріонетки забирають багато сил, плюс вокал. Це складно.

— **Чому на цю виставу ходить мало глядачів, адже "Кайдашева сім'я" дуже популярний твір?**

— Театр ляльок для дорослих — для більшості це щось невідоме. І я з цим зіштовхуюсь уже не вперше. Раніше грав у виставі "Оскар", що йшла на сцені Київського муніципального академічного театру ляльок на Лівому березі Дніпра. За цю постановку здобули "Київську пектораль" у номінаціях "Краща вистава драматично-

го театру" (хоча це театр ляльок) і "Краща режисура" 2015 року. Але глядачі все одно мало на неї ходили. Так тривало 2 роки. Потім ситуація почала змінюватися на краще.

На виставу "Як загинув Гуска" глядачів теж ходить небагато. Але треба мати терпіння і працювати, робити нові вистави й шукати свого глядача. Розширюватимемо репертуар вистав для дорослих. Наступна прем'єра має відбутися на початку літа. Сьогодні вистави для дорослих йдуть раз на тиждень і переважно в робочі дні. Працюємо над тим, аби вже з листопада їх показувати двічі, можливо, і в суботу чи неділю.

— **Чи плануєте з виставою "Кайдашева сім'я" брати участь у театральних фестивалях?**

— Думаю над цим. Але виставі потрібен певний час, аби ожити. Більшість задіяних авторів навчаються на п'ятому курсі Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого, їм треба набутися певного досвіду, навчитися відчувати глядача, працювати ансамблево, щоб вони стали впевненішими. На це потрібен час і терпіння кожного.

— **А як щодо творчих планів?**

— Наступною моєю виставою для дорослих буде "Собаке серце" за Михайлом Булгаковим. Працюємо над українським перекладом. Події відбуватимуться не в Москві, а в іншому місці і в інший час. Але тема залишається тією самою.

Для найменших у театрі ставлять виставу "Крап-Ля", на Новий рік — мюзикл "Карлик-ніс" і "Рукавичку". Намагаємося дивувати маленького глядача чимось новеньким і сучасним. Планую зробити виставу за мотивами відомої історії про Петрика П'яточкіна української письменниці Наталії Гузєєвої, яка зараз живе у Німеччині. Українських героїв не так багато, чому б не дати нове життя Петрику саме в театрі ляльок. А зараз співпрацюю з Миколаївським обласним театром ляльок, де ставлю виставу для дітей "Буратіно".

Спілкувався Едуард ОВЧАРЕНКО

Українське танго

За традицією в музичних школах Львова відбуваються концерти, присвячені видатним композиторам, музикантам, діячам культури. Учні під керівництвом своїх викладачів готуються до виступів, вивчають творчість українських і світових співаків, виконавців, музикантів. Кожен концерт присвячується певній темі, над якою працюють учні та вчителі.

тролюють віолончеліст Б. Бережницький з піаністкою Д. Гординською-Каранович.

Великий резонанс мають сольні виступи славетної Соломії Крушельницької, яка виступає разом з піаністом і композитором Нестором Нижанківським. Н. Нижанківський веде велику просвітницьку діяльність. Разом зі співачкою М. Сабат-Свірською організують концерт старогалицьких пісень. Виступають у Львові, їздять з концертами по Галичині хорові колективи "Сурма", "Бандурист".

В Оперному театрі засяла зірка молодого балерини — Роми Прийми, яка у 30—40 р. була окрасою Львівського балету, емігрувавши до Відня, виступає у Віденській опері як солістка балету, є солісткою балету в Інсбруку, потім у Королівському балеті у Вінніпегу. Вона поєднувала танець з українським фольклором. Львівська публіка звикла до високоякісних музично-театральних імпрез, високо цінувала виступи українських артистів і тому поява "Ябцо-джазу" викликала неабияке зацікавлення.

З розповіді ведучої концерту дорослим і дітям було цікаво дізнатися про музичне

життя довоєнного Львова, зокрема про студентську капелу "Ябцо-джаз" і про музично-театральні вистави, які прислужилися до розвитку музичного мистецтва нашого міста. Було згадано і українську естрадну співачку Ірину Ярославич, відому в Польщі як Ірен Андерс. Взаємна симпатія, яка поєднувала Ірину Ярославич і Богдана Веселовського, зреалізувалася у його творчості такими шедеврами, як "Приїде ще час", "Самітне серце", "Не плачте, рожі", "Ти і твої чорні очі". Потрібно відзначити виконавців танго Б. Веселовського, таких, як Нестор Мельник, викл. Ірина Сподарик, учениць Софію Бейк, Дарію Степанчук, Юрія Болесту, Софію Мариняк та ансамбль "До Ре Мі Фа Солька" (керівник Ірина Леськів). Після виконання танго Б. Веселовського лектор розповіла про не легку долю Ярослава Барнича, про те, як

замовчувалась його творчість у Радянській Україні і наскільки відомим і талановитим був він, як композитор, диригент, творець перших українських оперет у Америці. Танго Я. Барнича "О, соловію" виконала викладач І. Сподарик, а танго "Гуцулку Ксеню" майстерно заграла на фортепіано Анастасія Іванишин (викладач Г. В. Тачак). Було виконано "Танго коханця" і "Карпатське танго" А. Й. Кос-Анатольського. Виконавці — Ірина Леськів та учень Володимир Станьчак (викл. Роман Фегцак). "Танго Стефи" Василя Безкоровайного блискуче заграли викладачі школи сестри Мар'яна та Софія Гасьошин.

Лектор розповіла про сучасне українське танго, Анастасія Каркульовська та Софія Нога виконали твір В. Камінського "Танго нежданної любові".

"Золотистий туман" — танго Леопольда Яшенка виконав старший вокальний ансамбль "Феєрія" — керівник І. Леськів.

Софія і Мар'яна Гасьошин виконали два твори сучасного українського композитора з Херсонщини О. Голоболіна, це "Танго вогню" та "Танго злого пса".

Закінчився концерт твором "Осіньне танго" авторства Соні Козак, яке дуже майстерно виконали викладачі Ірина Леськів та Жанна Ірза. Отже, як зазначила лектор, танго було представлене в різних видах — від ліричного і комічного до філософсько-драматичного. Окремо слід згадати концертмейстерів — О. Ф. Самусенко, Н. П. Романишин та Оксану Крупну, які спричинилися до успіху концерту. Як зазначив директор школи А. Леськів, такі лекції-концерти дуже потрібні в школах, адже ми повинні більше знати про тих, хто в тяжких умовах довоєнного і післявоєнного Львова творив нашу українську культуру, і тих, хто творить її в наш час.